

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2:40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Momente.

Arad, 24 Septembrie.

Nu știm de ce, excursia celor vre-o 30 de deputați unguri din opoziție, primirea ce le-a improvisat strada năimită, scenele din fața palatului ungar, cu întreg ansamblul de situații noi și originale, în care s'a încadrat acest epilog al debandadei din camera ungară, ne lasă ceva din impresia vestitelor carnavaluri din orașele Italiei. Rolurile bizare ce au jucat contele Mihail Károlyi și însoțitorii lui, acolo în metropola monarhiei spre înveselirea unui public dornic de senzații atât de neobicinuite, împrumută figuranților ceva din grotescul monstrelor păpușe din Florența. Adevărat, că cerul monarhiei, cu toate că suntem abia în Septembrie nu e atât de trandafiriu ca al Apeninilor, dar pare că și natura a grăbit în aceste timpuri de cumpănă pentru imperiu să dea concursul ei bizarelor evenimente, așternând omăt pe culmile Carpaților și revărsând potop prin văi și la șes ca nimic să nu-i lipsească unei configurații de-o perfectă ironie a stărilor dominate azi de Habsburgi.

Totul ce au putut să profite pelerinii dela Viena e, că au putut să se convingă de amabilitatea stradei vieneze, — o experiență aceea pe care, durere, am făcut-o și noi cu ocazia pelerinajului nostru memorandist, cu

singura deosebire poate, că în motivele cari au determinat excursia noastră n'a fost nimic paradoxal ce să poată preschimba tragicul unei situații în ridicol. Noi eram ademniți de speranța legitimă a unui succes pentru care jertfisem dinainte totul ce poate să jertfească un popor credincios și loial până la umilintă, câtă vreme urmașii usurpătorilor dela Dobrițin n'aveau altă justificare pentru înscenarea unei excursii politice la Viena, decât aceea fatală slăbiciune a Coroanei care a îngăduit să crească aproape până la cer copacii celor mai primejdioase aspirații în monarhie.

Spre norocul tradițional al politiceii ungurești excursia deputaților din opoziție la Viena va rămâne un amănunt vesel fără nici o urmă tragică în viitor. Delegațiunile se vor achita ca și până acum în chip mașinal de rolul lor votând toate bugetele exercițiilor comune și delegațiunile vor rămâne deocamdată tot numai o expresie palidă a ceea ce trebuiau să devină prin o politică conștientă: parlamentul central al monarhiei. Ungurii nu se mai tem astăzi că ar mai putea să învie voința aceea superioară care și-a găsit expresia de vigoare în diploma din Octombrie 1860 și în cea din Februarie 1861. Ei nu mai au nevoie de nici un Deák astăzi, — influența lor asupra destinului monarhiei e asigurată printr-o rețea de legături inextricabile, urzite c'o stăruință neadormită, începând dela contele An-

drassy tatăl și până astăzi. Ba situația lor e atât de redutabilă, încât pot să-și permită luxul să se ridiculizeze singuri fără o primejdie mai serioasă a influenței lor.

În adevăr, vedem că ridiculizarea deputaților din opoziție la Viena se datorește celui mai „imperialist” guvern unguresc din câte au avut compatrioții noștri. E cea mai frapantă dovadă a siguranței politice ce poate să simtă un guvern unguresc, care știe să facă astfel jocul intereselor panmaghiare!

Nu trebuie să ne mai mirăm că acest guvern a putut să înhame până și armata la carul intereselor ungurești; că poate să risipească un buget de 2 miliarde pentru promovarea exclusivă a acestor interese; că a putut să spargă și cea din urmă întăritură a noastră, biserica, pe seama monstrului danaic al episcopiei ungurești; nu trebuie să ne mirăm, în sfârșit, că interesele, nu numai cele de consolidare internă, ci și cele externe ale monarhiei sunt subordonate unui orgoliu de rasă atât de fatal.

Gestul făcut la Viena de guvernul stăpânit de voința contelui Tisza e cea mai elocventă semnatură a situației și deputații kossuthiști pot să cânte în dragă voie „Kossuth nóta”, acolo în preajma Burgului: veselie neghioabă a populației vieneze nu jignește nici o timpană în acel dodonic palat...

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Primele desluzii. — Energii nouă. — Nevoile țării și parlamentul. — Păcate orientale. — O seară de Crăciun. — Planuri de căsătorie.

Întorcându-se din ținuturile dunărene, pe cari le-a vizitat mai întâi la 1866, Prințul Carol află la București rezultatul alegerilor generale pentru cameră. S'au făcut atâtea proteste și atâtea excese electorale, încât Prințul regretă că a petrecut tocmai aceste zile departe, la hotarele țării și pe Dunăre.

Rezultatul primelor alegeri libere, dela cari Prințul aștepta mult, este o desluzie grea pentru Dânsul și nu satisface nici un partid.

În ziua de 13/25 Noembrie, Ion Brătianu se prezintă în audiență, pentru că dorește să-și spună părerea cu privire la îngrijitoarea situație parlamentară: A treia parte din deputații aleși sunt Cuziști și separatiști (cerând desfacerea Unirii Principatelor), altă parte ține cu guvernul și ceilalți sunt liberali. Cum se va putea guverna cu o cameră astfel alcătuită, nu se poate ști, pentru că fracționarea în trei grupe împiedică oricare partid a dispune de o singură majoritate. După toate primirile entuziaste prin țara întreagă, după toate manifestațiunile spontanee pentru Prințul ales de bună voință, care și-a închinat popoului suflet și inimă, jertfindu-și toate sentimentele și interesele personale, — un ast-

fel de rezultat electoral nu-i îmbucurător de loc! Dacă voința obștească s'a exprimat în mod nefalsificat, apoi s'au dat de minciună toate asigurările de fidelitate, ce s'au adresat tânărului Domnitor în cele șase luni de zile, în cursul cărora n'a eunoscut popas și odihnă, ci a lucrat neobosit pentru binele țării!

Dar Prințul nu se lasă influențat de gândurile amare și nu-si părăsește opera: descurajarea e străină de firea sa; apoi știa de mai înainte cât de anevoioasă îi va fi misiunea; cu cât vor fi greutățile mai mari, cu atât mai puternică și mai neînduplecată va fi voința și bărbăția sa! De aceea hotărârea Prințului e repede și categorică: guvernul trebuie să meargă înainte cu această Cameră, ori cât ar fi ea de împetrișată; câteva reforme tot se vor putea realiza și orice progres, cât de mic, va fi binecuvântat!

La 15/27 Noembrie se deschide camera. Prințul cetește Mesajul Tronului, în limba franceză; pe un ton de o seriozitate profundă, Dânsul face apel la reprezentanții națiunii și-i conjură să uite ambițiile deșarte și luptele personale, cari primejdiesc țara, unindu-se în schimb, spre a stăruii, împreună cu Prințul, la stărpirea prejudecăților și abuzurilor. Raporturile cu puterile străine au devenit normale, autonomia și drepturile României sunt asigurate, — acum țara trebuie reorganizată înăuntru, mărturisind principiile mântuitoare ale cinstei, hărniciei și bunei rândueli gospodărești, cari singure pot conduce națiunea la cultură, bogăție și putere”. Se simte necesitatea colaborării tuturor deputaților, ca să fie stărpite abuzurile învechite ale admini-

strației și justiției. Recolta rea, foametea și holera au agravat până la extrem criza financiară, în cursul verii, așa că hârțile de stat au fost escomptate cu 30% și nu s'au mai putut acoperi soldele militarilor și lefurile funcționarilor. De aceea s'a făcut împrumut, cu toate condițiile grele ale capitaliștilor străini; dar există cel puțin speranța că viitorul buget va restabili echilibrul, fără a mai stânjeni mersul afacerilor. — Prințul termină Mesajul cu asigurarea, că își va face, neclintit, datoria și își va îndeplini misiunea, pe care se mândrește a o fi luat asupra-și. Primul ministru cetește apoi Mesajul în limba românească. Declarațiunile prințului sunt primite cu aplauze generale și deși vremea e foarte urită, lumea de pe străzi aclamă pe Prinț cu entuziasm în drumul spre cameră și înapoi.

A doua zi guvernul depune pe biroul camerei bugetul. Față de anul trecut, s'au făcut reduceri de vre-o 14 milioane piastri, spre a se echilibra încasările și cheltuielile; în total bugetul e de 150 milioane piastri (56 $\frac{1}{2}$ milioane de franci) S'au propus și biruri noi, de exemplu birul pe băuturile alcoolice, spre a spori resursele statului, dar există temerea că încasările vor scădea în chip simțitor, din pricina nevoilor obștești.

Președinte al Camerei este ales Lascar Catargiu, iar al Senatului Mitropolitul Primat.

Situația internă a țării e tristă. În toate ramurile administrației publice bântuie abuzurile cele mai grave; guvernul e parchizat de compoziția Camerei, care a devenit arma intrigilor personale. Lucrările parlamentare nu se pot urîni din loc, bugetul nu poate fi votat și nici împrumutul de stat n'a obținut votul Camerei.

Congregația comitatului Arad. Luni în 30 Septembrie n. se ține congregația de toamnă a comitatului Arad. La ordinea zilei vor fi chestiuni de mare importanță, unele cari ating mai aproape și interesele noastre românești, atât generale, cât și cele din comitatul nostru. Este deci de dorit ca membrii români ai congregației să se prezinte în număr complet. Facem în acest înțeles apel către toți membrii români, rugându-i să ieie nesmintit parte la această adunare comitatensă. Membrii aderenți ai partidului național român în preșeară, adică Duminecă în 29 Septembrie n., la orele 8 seara vor ține o consfătuire în localurile redacției „Românului”, la care asemenea ar fi de dorit să ieie parte cât mai mulți dintre reprezentanții români.

Apropiata întâlnire între regele Italiei și moștenitorul Francisc Ferdinand. Ziarul „Taegliche Rundschau” din Berlin anunță, că regele Victor Emanuel al Italiei va asista la marile manevre dela Udine, după cari va pleca la Veneția. Cu acest prilej regele se va întâlni cu arhiducele moștenitor austro-ungar Francisc Ferdinand.

„Excursiunea dela Viena”. Sub acest titlu ziarul „Világ” se ocupă într’un prim articol cu mergerea deputaților opoziționali la Viena în scopul ca să demonstreze în contra delegațiunii ungare. Ziarul spune, că „excursiunea nu a avut nici un rezultat pozitiv și că prin demonstrația de pe galerie a deputaților opoziționali nu s’a grăbit deloc căderea lui Lukács. Iar dacă Lukács, totuși, a căzut, această cădere își are alte motive, mult mai serioase.

„Dar țara este preocupată de o altă grijă mult mai mare. Valurile murdare ale potopului au nimicint întreg produsul de pe un an al unei munci grele, a nimicint „viața”. Așteptarea, nădejdea poporului putrezește. Excursiunea dela Viena a fost excursiune a domnilor, iar grija și privirea poporului e îndreptată spre Dunăre și Tisa. Poporul n’are deci vreme să-și bată capul cu călătoriile de plăcere ale domnilor.”

Stările din Ungaria vestejite de socialiștii austriaci. Socialiștii din Viena au ținut ieri o adunare populară bine cercetată, la care au fost invitați și conducătorii socialiștilor din Ungaria. Rând pe rând oratorii au desvoltat toate momentele, prin cari a trecut în timpul din urmă

viața parlamentară în Ungaria. Intervenirea reprezentantului autorității publice a provocat de repetite ori scene furtivoase din partea numerosului auditor. Primul vorbitor Buchinger Manó, descoperă o serie întreagă din apucăturile oligarhiei maghiare, prin cari aceasta încearcă să se mențină și acum, în secolul al douăzecilea la putere. De majoritatea actuală din Ungaria spune că aceasta va rămânea o vecinică pată de rușine a lumii civilizate, care a putut da din sinul său elemente ca cele din partidul muncii.

După Buchinger vorbește deputatul Binarsky, prezentând adunării o moțiune, în care se cere înlăturarea fără amânare a reformei electorale în Ungaria. Oratorul următor, deputatul Ellenbogen, vorbind de procedurile lui Tisza și ale tovarășilor săi, pune în vedere oligarhiei îngâmfate din Ungaria, repulsiunea masselor, cari vor s’gdui odată întreaga monarhie, pentru că, zice el, nedreptatea naste nedreptate și teroarea provoacă teroare.

Situația în Bosnia. Lucrările pregătitoare pentru rezolvirea căilor ferate din Bosnia au dat un impuls puternic tendinței de a clarifica situația politică. Membrii din Serajevo ai clubului parlamentar al mohamedanilor s’au întrunit Sâmbătă la o consfătuire intimă și au hotărât să accepte și să sprijinească programul ministrului comun de finanțe. Alături clubului autonom la programul lui Bilinski întâmpină însă greutăți serioase, dată fiind controversa de păreri între o bună parte din membrii partidului autonom de o parte și între ministrul comun de finanțe Dr. Bilinski de alta. Încât privește atitudinea Sârbilor, e un secret public atât în Serajevo cât și în Agram, că dintre ei singur Dr. Sola, președintele saborului, e pentru programul ministrului, pe când membrii partidului sârbesc nici să audă nu vreau de o apropiere.

Un ziar rusesc despre situația politică din Ungaria. Ziarul „Rijeci” din Petersburg scrie următoarele despre situația politică din Ungaria: Scandalurile din parlamentul din Budapesta sunt chestii interne ale Ungariei. Ele nu oferă vre-un interes mare și general; aceste sunt manifestările vehemente ale patimilor politice, pe cari Europa normală din secolul XX. nu le poate înțelege deplin și e puțină nădejde, că numeroasele și încurcatele chestii de naționalitate, politice și sociale din Ungaria vor fi rezolvite în curând și cu dreptate.

Un atac al mohamedanilor din Bosnia în contra Austro-Ungariei. Ziarul „Boszniai Hi-

rik” scrie: Dela publicarea anexiunii se părea că ar fi încetat atacurile șefilor partidelor bosniace în contra elementelor străine imigrate. Acum însă directorul vakufului, **Serif Arnautovici**, șeful mohamedanilor din Bosnia, a crezut sosit momentul să reînnoiască atacurile în contra monarhiei austro-ungare. El atacă în mod foarte vehement pe străinii cari până acuma aveau singurul scop, ca prin guvernul provincial să stoarcă numai vloga Bosniei și Herțegovinei, dar niciodată nu s’au nizuț să răspândească pace și cultură. Industria și comerțul Bosniei se află în mâni străine, toate oficiile administrative mai de seamă sunt complinite prin străini. În sfârșit directorul vakufului somează pe bosniaci să se alieze în lupta contra străinilor și să extirpeze elementele străine din țara lor.

„Vă urim — termină Arnautovici articolul său — vom folosi ori ce prilej ca să ne răsunăm, iar răsunarea noastră va fi perfectă numai când vă vom vedea spatele”.

În cercurile politice din Bosnia și Austria e mare teamă, că va izbucni o mișcare contra străinilor.

Campania presei germane contra Franței.

Arad, 24 Septembrie.

Faptul că Franța a întărit flota ei din marea Mediterană trimițând la Toulon o puternică escadră din Brest (Bretagne) a stârnit, după cum ne-am și așteptat, o nemulțumire adâncă și în același timp o justă îngrijorare în Germania. Am arătat, într’un articol precedent, că presa germană socotește că această mișcare strategică a Franței este îndreptată în primul rând în *potriva Italiei* având ca scop *intimidarea* acestui stat și atragerea sa în sferile politicei Dublei-Alianțe și a înțelegerii anglo-franceze.

Se știe că cele două state germane, Germania și Austro-Ungaria, în timpul din urmă au avut destule motive pentru a se îndoi de fidelitatea Italiei către Tripla-Alianță. Cum sporirea flotei franceze din Mediterană are ca scop, între altele, și o nouă strângere a legăturilor pe cari Italia le are deja cu Franța

De când Prusienii au învins pe Austriaci, și situația externă a țării, adică poziția Prințului de Hohenzollern față de puterile străine, a devenit foarte critică: Franța veghiaza, cu cea mai mare gelozie, ca nici o influență prusiană să nu prindă teren în România și nu-i de loc mulțumită cu regimul Prințului Carol; de aceea toți Românii nemulțumiți găseseră ascultare în sferile politice din Paris.

Mulți deputați separatiști — cuziști cer audiență la Prințul Carol. Intotdeauna dânsii asigură pe Prinț personal de credința lor.

În ziua de 9/21 decembrie, Prințul vizitează pe neașteptate Curtea de apel și nu găsește pe nici un judecător. Ca urmare Dânsul ordonă să se introducă de aici înainte registre speciale, unde fiecare judecător va fi obligat să semneze de prezență. — Cu sprijinul unei vizite a ministerelor, Prințul constată deasemenea o mare lipsă de punctualitate.

12/24 Decembrie, seara Crăciunului nemțesc! Întâia seară de Crăciun pe care Prințul o petrece departe de ai săi și nici măcar n’o serbează! Ziua aceasta e grea și pentru scumpii săi de acasă. Prințul Carol Anton e trimis fiului său o lungă scrisoare de Crăciun:

„Ne apropiem de sfârșitul anului, o despărțire profund dureroasă pentru noi, căci multe nu mai sunt cum erau odată! Pentru tine, anul ce trece a fost memorabil. Cine și-ar fi putut închipui, acum un an, în seara de Crăciun, că astăzi tu vei avea un rol politic și vei fi purtătorul unei

răspunderi atât de mare și atât de grele? Cine ar fi putut bănuși, că bunul și bravul nostru fiu Anton, care acum un an cutriera sfintele locuri ale pământului făgăduinței, va dormi în curind somnul de veci căzând jertfă unui război, ce a încununat cu lauri neperitoare armată prusiană, în mijlocul căreia te-ai ridicat și tu, dar gloria căreia nu-ți era dat să o împarți și tu cu noi!...

„Pe terenul experienței mele politice, am impresia că pasul tău îndrăzneț a fost pe deplin fericit. Călătoria la Constantinopol a fost pusă la cale și executată cu mult tact; important este mai cu seamă faptul, că astfel puterile europene au fost lipsite de orice pretext al unui amestec mai departe. Sunt eu însumi uimit de rezultatele prezentei tale la Constantinopol.

„Sunt mulțumit și de mesajul tău la deschiderea Camerei. Greșelile politice și defectele morale trebuie numite întotdeauna pe numele lor. — Tu pari a duce o viață serioasă — și a-ți încorda mult puterile sufletești. Aceasta linie de purtare ți-se impune, pentru că ai datoria să stai deasupra tuturor partidelor.

„Dorind să vezi în noua patrie pe scumpul tău frate Fritz, întâmpini aceeași dorință din parte-i. Dar anume n’am voit să-l las nainte de Anul-nou, căci ar fi fost prea trist pentru draga ta mamă să stea sub pomul de Crăciun fără de nici unul dintre copii. În seara de Crăciun, gândurile tale vor sbura de sigur spre noi, amestecând bucuria amintirilor cu mâhnirea fără de leac a prezentului. Noi suntem covârșiți de aceleași simțiri. Cât e de dureroasă o despărțire atât de lungă!

„Dar păstrează-ți curajul și credința în Dumnezeu, ori care ar fi situația în care te afli. Misiunea ta e mare, grea și răsplătitoare; conștiința acestei misiuni să-ți răscumpere și să-ți aline toate durerile inimii”.

Ziua Crăciunului nemțesc n’a fost sărbătorită la Curtea Prințului Carol, dar toți ofițerii superiori din garnizoană au fost invitați la masă.

Prințul s’a ocupat, foarte stăruitor, de planurile unei transformări a oștirii. Fiind crescut în armata prusiană, firește că Dânsul ar dori să ceară ajutor, pentru reorganizare, împrejurărilor pe cari le cunoaște și de aceea s’a adresat cercurilor berlineze, iar acum așteaptă cu nerăbdare hotărârile lor.

Cu aceiași nerăbdare, Prințul așteaptă să se decidă o chestiune care-l interesează, personal, foarte deaproape și pentru care primește sfaturi și indemnuri din toate părțile. În fiecare scrisoare dela Paris, unde Prințul are protectori înalți, i se scrie: „Trebuie să te însori, să pui temelile unei familii, să dai țării un Moștenitor!” Considerațiile politice n’ar fi exclusive ori esențiale pentru alegerea miresei; ba chiar ar fi de dorit să lipsească, pentru că țara să nu fie legată într’un fel sau altul. Mai presus de toate, Prințul e sfătuit să-și caute o tovarășe, care ar pricepe și ar împărți greaua sa misiune. Însă alegerea nu-i ușoară, deoarece Prințul nu poate părăsi țara și trebuie să lase totul în grija familiei și prietenilor săi de departe.

și cu Anglia, presa germană sau poate chiar guvernul german care a inspirat această presă, a luat o atitudine foarte ostilă contra Franței criticând aspru măsurile navale luate.

Campania aceasta a presei germane este foarte bine organizată și întreținută cu energie. Chiar și marile ziare semioficioase iau parte la ea. Scopul campaniei e a face o *presione* asupra Italiei și a determina să rupă legăturile ei de amicitie cu Franța și Anglia, și în special să rupă *acordul* cu aceste state cu privire la situația în marea Mediterană. Cetitorii acestui ziar au cunoștință de existența acestui acord între Franța, Anglia și Italia; am vorbit despre el într'un articol în cursul lunii Iulie, când presa europeană s'a ocupat de el.

Mijlocul evident de care se servește în această campanie presa germană este de a deștepta susceptibilitatea Italiei arătând că Franța vrea s'o terorizeze și s'o transforme într'un instrument al politicii anglo-franceze în Mediterană.

Printre ziarele germane cari au luat o atitudine față de ostilă Franței trebuie să cităm în primul loc „Frankfurter Zeitung”, organul de care se servește ministrul de externe Kiderlen-Waechter. Acest ziar a publicat ieri un articol foarte violent la adresa guvernului francez, articol care a fost reprodus de majoritatea ziarelor din Germania și a fost comentat cu multă amărăciune în Franța.

Acest articol este foarte semnificativ căci el desvăluie o parte din culisele politicii franco-germane. I se reproșează guvernului francez că vrea să facă o presiune asupra Italiei spre a o ataca mai mult la destinele Dublelntelegeri. Iată ce spune însă ziarul lui Kiderlen-Waechter despre atitudinea Italiei:

„Aici la noi (adecă în Germania), unde relațiunile politice sunt cunoscute și judecate cu liniște, nimeni nu poate crede că Italia s'ar lăsa intimidată prin amenințările rău ascunse a celor două ziare franceze inspirate de guvern. (Este vorba de ziarele „Le Temps” și „Le Journal des Débats”. M. R. Ș.) Valoarea flotei italiene este apreciată mult mai mult la noi în Germania decât cum o apreciază cele 2 ziare sus citate. Se pare într'adevăr că în elanul îndrăzneț al ideilor lor politice cele 2 ziare demai sus au uitat că și Franța are frontiere pe pământul acesta. Este de remarcat că acest limbaj provocător al ziarelor franceze se manifestă dela vizita dlui Poincaré încoace.”

Din aceste puține rânduri ce am citat dintr'un ziar german de prima importanță se poate vedea cât de puțin amicale sunt astăzi relațiunile dintre Franța și Germania. Căci nu trebuie să uităm că prin articolul sus citat vorbește însuși ministrul de externe al Germaniei.

Vedem, pe de altă parte, din rândurile reproduse mai sus, care este tactica presei germane. Ea vrea să convingă pe italieni că Franța vrea să-i umilească, vrea să îi transforme într'o cantitate neglijeabilă „pusă la dispoziția” politicii ce se face la Paris. Afară

de aceasta presa germană ține să reamintescă Italiei că armatele germane stau la Rîngata de a invada teritoriul francez.

Presa germană a făcut apel la amorul propriu al Italianilor și la cunoașterea intereselor Italiei de cătră ei. Să vedem dacă această stratagemă, menită a contrabalansa efectul produs în Italia prin sporirea flotei franceze din Mediterană, va reuși. Noi credem, din parte-ne, că guvernul din Roma va cunoaște cari sunt adevăratele interese ale Italiei.

Să înlăturăm primejdia.

În Nrul 75 al „Românului” am scris despre sectele religioase încuibate între românii din comitatele Torontal și Timiș, atrăgând binevoitoarea atenție a consistoarelor din Caransebeș și Arad asupra primejdiei, căreia este expusă biserica noastră ort. română prin răspândirea acelor secte.

Desemnarea din partea amintitelor consistoare a câte unui profesor de teologie mirean, pentru studiarea cauzelor încuibării și răspândirii sectelor din chestiune, cari toate deopotrivă au urmări dezastruoase pentru biserica și neamul nostru, e de necesitate imperativă.

Trebuie să se cunoască în lumină adevărată primejdia ce planează în mod atât de sinistru asupra singurei noastre fortărețe ce ni-a mai rămas și pentru a cărei apărare și scutire, de tot ce e stricăcios și păgubitor, se cere cea mai desinteresată și devotată luptă.

Arhieriei noastre nici o clipă să nu întârzie, ci să sune buciul de alarmă; să ridice steagul luptei, sub care să se grupeze fiii adevărați ai nemului nostru. În cel dintâiu șir ar trebui să fie preoții, cari, în urma poziției lor au datorie să lupte cu cel mai desăvârșit devotament, cu cea mai mare dragoste, încurajând și însuflețind prin aceasta pe toți sincerii apărători ai bisericii noastre.

Cu durere trebuie să constatăm însă, că nu toți preoții noștri sunt adevărați preoți, căci între ei sunt și uscături, sunt și de aceia cari nu-și îndeplinesc datorie și chemarea lor în măsura cerută de interesele neamului și bisericii noastre strămoșești.

Că lucrul acesta e adevărat, se dovedește mai presus de îndoială, prin chiar faptul încuibării între țărani noștri a atâtor secte religioase să se mai zică apoi și despre acel mare rău, care încă contribuie la slăbirea bisericii noastre — răul concubinatelor, adecă al căsătoriilor nelegitime?

Acest rău gravează în mod cumplit în toate comunele noastre, grasează cu adevărată furie, având ca urmare și aceia că, azi-mâne nici cu lumina nu se va putea afla un copil legitim!

E cel mi firesc lucru, că nici o rană de pe corpul bisericii noastre nu este iertat să fie ascunsă; toate aceste rane trebuie să fie cunoscute, trebuie desvăluite. E crimă a le ascunde, lăsându-le a-și urma procesul lor atât de păgubitor. Ele trebuie vindicate, fără de a se

ține seama de susceptibilitatea uimitului, căci prin cruțarea anumitor persoane, prin cruțarea unor preoți indolenți, se contribuie indirect la slăbirea temelii bisericii noastre.

Aproape în toate comunele noastre, țăranul român, din punct de vedere moral și religios a decăzut mult. Nu e oare un simptom nespuse de îngrijitor faptul, că sunt comune fruntașe românești, unde numărul căsătoriilor religioase, anual, e dela 1 până la 3!

Vrem oare o dovadă mai eclatantă despre decăderea morală și religioasă a țăranului nostru?!

Și orbul poate să vadă, că în comunele unde s'au încuibat și unde în așa de mare măsură bântuie diferitele secte religioase, apoi unde numărul concubinatelor e îngrozitor de mare, vîna o poartă în cel dintâiu loc preoții noștri, cari nu-și îndeplinesc chemarea și datorie, nu numai ca slujitori ai altarului, dar nici ca creștini și români.

De ce, de ex., să nu ne revoltăm împotriva unui preot, care pe motiv că nu i se plătește înainte, nu i se plătește momentan taxa, lasă ca credincioșii lui să fie înmormântați întocmai ca păgânii, fără de nici o ceremonie religioasă. Și acești preoți cu atât mai mult trebuie zădăriți, căci activitatea lor atât pe terenul bisericesc cât și pe cel național se reduce la zero.

Astfel de preoți trebuie reglementați, trebuie aduși la adevărată cunoștință de sine, ca ei cu deplină punctualitate și scrupolozitate să-și îndeplinească chemarea și toate datorie lor. Ei știrbesc prestigiul bisericii noastre, dar totodată știrbesc și prestigiul adevăraților preoți români cari în toate privințele sunt la culmea chemării lor luptând cu dragoste și devotament.

Din istorie se știe, că multe popoare, cari s'au înstrăinat de biserică, au dispărut ori au suferit pierderi nespuse de mari. Să înlăturăm primejdia ce planează asupra bisericii noastre, până ce nu e târziu, prevenind o fatală catastrofă.

Un mirean.

Cum e la alții?

Panciova, 23 Sept.

Locuitorii din partea dela sud ai ducatului Stiria, în care cea mai mare parte sunt de naționalitate slovenă. Numita țară fiind acoperită cu munți și păduri, locuitorii ei nu pot să se ocupe pe o linie mai întinsă cu agricultura, din care pricină starea lor materială lasă de dorit.

Ce mare deosebire e de pildă între starea materială a Slovenilor din Stiria și între cea a țăranilor noștri de aici din Bănat, unde terenul e neted ca masa și unde pământul e atât de productiv. Țăranii noștri, în comparație cu amintii Sloveni sunt adevărați boieri.

Având în vedere acest însemnat fapt, s'ar putea zice că Slovenii din Stiria, din toate punctele de vedere sunt inferiori țăranilor noștri, căci fiind ei oameni săraci, nu pot să jertfească nimic, ori în cel mai bun caz, foarte puțin pentru școală și biserică, pentru instituțiunile lor culturale și naționale.

Nu e însă așa, căci Slovenii jertfesc cu dragoste din puținul lor avut pentru toate instituțiunile neamului lor, ceea ce are ca firească urmare, că din punct de vedere moral și cultural, dar mai

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 4.

Viz-a-viz de Librăria „Dicozana”.

(Pi 340-52)

cu seamă din punct de vedere național, ei stau pe o treaptă cu mult mai înaltă decât țărani noștri.

În vara aceasta petrecând în mijlocul lor am avut ocazie să le cunosc însușirile frumoase.

Nu am de gând să scriu vre-un studiu despre Slovenii din Stiria; voesc numai să amintesc un singur fapt, care servește spre marea lor laudă și cinste.

Conștiința națională a Slovenilor e dezvoltată în toată măreția ei! Oamenii aceștia își cunosc și îndeplinesc toate datorințele naționale. Ei țin cu fanatism la limbă și lege.

Îi vedeam la băile dela Rohitsch-Sauerbrunn, luând parte la procesiuni religioase — și totdeauna cu admirație îi priveam. Începând dela copii și până la moșnegii îngârboviți ei poartă cu toții la piept tricolorul neamului lor. Singur acest fapt dovedește multă mândrie națională.

Și cu câtă dragoste, cu cât foc vorbesc ei despre neamul și legea lor strămoșească. „Noi pentru nimic în lume nu ne înstrăinăm de neamul și legea noastră”, zic cu convingere nu numai bărbații și femeile, dar și copiii.

De câte ori îi auziam așa vorbind, cu durere gândeam la țăraniul nostru român din Bănat.

Ce mare deosebire e între unii și între ceilalți, din punct de vedere național. La cei dintâi conștiința națională e dezvoltată pe deplin, la cei din urmă ea stă pe o treaptă foarte înăpoiată.

Slovenii cu toții citesc cărți și foi; ei nu crută gologanul, câștigat atât de greu, pentru aceasta hrană sufletească; la noi în Bănat, unde sunt comune frunțase cu câte 7—8 mii locuitori însă, slova românească tipărită e neluată în seamă, e cu totul disprețuită; ea nu are nici un farmec. Din această pricină e atât de mare numărul țărănilor români, cari nu citesc nici o foaie, nici o carte românească, ba chiar nici călindar nu au în casa lor.

În astfel de împrejurări, și mai adăugând și aceea, că conducătorii firești ai țăraniului român — și aici e răul cel mai mare — sunt mai mult ori mai puțin nepăsători față de această stare de înăpoiere. — Viitorul ne pune pe gânduri. Se pare, că noi Români niciodată nu vom ține pas deopotrivă cu alte neamuri, dintre cari multe mai sărace și al căror număr e mai mic ca al neamului nostru.

Dacă de ex. am întreba pe locuitorii ori cărei comune de ale noastre de aici din Bănat, că în viața unui popor ce însemnătae are și ce simbolizează tricolorul național; dacă i-am întreba, cari sunt culorile neamului nostru românesc, nu se vor afla 50 — zi cincizeci — de țărani, cari ar ști să dea un răspuns mulțumitor...

Din punct de vedere național, un întineric mai înăbușitor, mai îngrozitor nici închipui nu se poate. Și aceasta e cea mai tristă și dureroasă dovadă despre degenerarea conștiinței naționale la Români de aici din Bănat, despre cari, poate, că numai un singur bine se poate spune și anume, că ei sunt harnici, că muncesc cu mare lăpădare de sine. Din aceasta însă neamul nostru nu are nici un folos; ei nu contribuie cu aproape nimic la susținerea instituțiilor noastre culturale; însemnatul lor câștig în foarte mare parte, având în vedere nenumăratele lor deprinderi păgubitoare, ajunge în mâinile străinilor.

Noi Români pare că suntem osândiți să ducem apa cu ciurul!

Vedem și cunoaștem toate ranele de pe corpul neamului nostru, din cari rane izvoresc dureri cumplite, dureri păgâne, nu facem însă nimic pentru vindecarea lor.

Când o să înțelegem și noi glasul vremilor de acum?!

Alex. Țintariu.

ELEVATOARE

Afară de cartel.

Festivități culturale în Arad.

Familiiile românești din Arad și împrejurime sunt invitate cu stimă la banchetul, cina și petrecerea cu joc ce se vor aranja în cinstea dascălilor români și oaspeților, cari vor lua parte la adunarea generală și festivitățile împreunate cu ea, Marți, în 1 Oct. st. n. în seminarul din Arad.

Banchetul se va ținea în aceeași zi la ora 1 în restaurantul dela hotelul Central. De persoană 3 cor.

Tot acolo se va ținea seara la orele 7 o cină comună (a la cartă) și petrecere cu joc. Intrarea 1 cor. de persoană. Cu această ocaziune se vor sorta între participanți două tablouri în oleu înfățișând pe profesorul Teodor Ceonța.

Invitări speciale nu se trimit.

Anunțurile se fac la dnul Iosif Moldovan, școala centrală (Tököly-tér 8).

A V I Z !

celor ce vor participa la serbările culturale din Arad Marți și Mercuri în 1 și 2 Oct. st. n.

cu ocaziunea celei de a XXII-a adunare generală a reuniunii învățătorilor români dela școalele popor. conf. gr. ort. române din protopopiatele aradane I—VII.

1. Marți la 8 ore a. m. Comemorarea Duhului Sfânt și părăstas în biserica catedrală.

2. Marți la 9 ore a. m. Ședința primă în sala seminarială.

3. Marți la 11 ore a. m. Desvălirea monumentului Teodor Ceonța în grădina seminarială.

4. Marți la 1 oră p. m. Prânz comun în hotelul central. (De persoană 3 cor.)

5. Marți la 3 ore p. m. Plecare la vizitarea fabricelor.

6. Marți la 7 ore p. m. Cină comună în restaurantul susamintit (la cartă) și petrecere cu joc. Intrarea 1 cor. de persoană. Cu aceasta ocaziune se va sorta între participanți două tablouri în oleu ale bunului nost fost profesor Teodor Ceonța.

7. Miercuri la orele 8 a. m. Ședința a doua.

Am făcut dispoziții de locuințe comune. 1 cor. de persoană.

Pentru a putea face dispoziții pentru locuri destule la banchet și pentru tramvae la excursiune, rugăm să ne avizați prin o cartă postală. Asemenea să ne avizați dacă reflecții la locuința comună și pentru câte persoane.

Iosif Moldovan
(Tökölytér).

— „Românul“ se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Ședința furtunoasă de ieri a delegațiunii ungare.

Înainte de ședință. — Polițiști unguri în Viena. — Palatul ungar asaltat.

Palatul ungar din Viena a fost ieri teatrul unor evenimente neobicinuite în metropola monarhiei. O sută de polițiști din Budapesta, sub conducerea lui Pavlik, ocupă coridoarele și treptele palatului ungar din Viena. Încă dela orele 10 înainte de amiază, o tablă uriașă acățată pe poarta zidirii anunță publicului că pentru ședința de după amiază toate biletele de intrare au trecut, ca o prevestire că deputații din opoziție vor afla după amiază porți închise, totuș președinția delegațiunii a hotărât să rezerveze și pe seama lor 10 bilete. Probabil că s'a decis așa la îndemnul lui Lukács, în consfătuirea ce a avut-o cu conții Láng și Khuen-Héderváry înainte de amiază. Deputații opoziționali, întruniți, la conferență în Cafeneaua centrală, auzind de deciziunea președinției, au trimis numai decât la portarul Palatului ungar după cele zece bilete.

Porți închise.

La orele 3 și un sfert, deputații din opoziție în frunte cu contele M. Károlyi pleacă spre Palatul deputaților se adaugă câțiva ziariști și un număr însemnat de fruntași ai socialiștilor vienezi. Poliția din Viena, pregătită pentru orice eventualitate, a năpădit în mare număr pietele și colțurile de strade. Neintervenind însă nici un incident, deputații unguri au ajuns în pace la Palatul ungar. În dosul porții Palatului se postaseră polițiștii unguri în frunte cu Pavlik. Ajunși la poartă deputații unguri s'au năpustit asupra ei, izbindu-o cu pumnii și cu bastoanele și cerând să li-se deschidă. În curând apare Pavlik, dar nu deschide de tot ușa, ci poruncește subalternilor săi să o ție întredeschisă. Deputații din opoziție nu pot străbate, decât numai unul câte unul. Pe cei cari n'au bilet de intrare îi provoacă să se întoarcă îndărăt. Așa au pățit-o Bakonyi și Barabás și mai mulți alții, cari au putut străbate pe ușa întredeschisă.

Cei 10 deputați cari au avut bilete de intrare, după ce poliția li-a lăsat trecerea liberă, se îndreaptă spre galeria din stânga. Aici îi așteaptă o gardă de deputați tineri din partidul guvernamental, veniți anume din Budapesta, pentru a interveni la caz de nevoie, — cu pumnul.

Deschiderea ședinței.

La orele 4 fără un sfert prim-ministrul Lukács urcă tribuna. După îndeplinirea formalităților obicinuite, se alege baronul Harkányi ca cel mai bătrîn în etate dintre delegații președinte interimar al ședinței prime. Harkányi ocupă scaunul președințial și vrea să vorbească. În acel moment însă se ridică pe galerie contele Károlyi. Deputații din opoziție îl aclamă sgomotos, strigând mereu:

— S'auzim pe Károlyi!

Guvernamentalii de jos, din incintă, protestează, sar de pe bănci și fac gesturi de amenințare spre galerii.

Într'un sgomot asurzitor începe contele Károlyi să vorbească, protestând în numele deputaților din opoziție în contra delegațiunii, pe care o declară ca ilegală. Citește motiunea de protestare a opoziției unite, în timp ce delegații guvernamentalii, strigă în cor:

Afară! Afară! Dați afară elementele turbulente!

După ce contele Károlyi termină ce are de spus, deputații opoziționali se îndreaptă cu toții spre ieșire. Înjurăturile și huiduile guvernamentalilor îi însoțesc afară.

MERTENS JÁNOS

BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49. Telefon. 142—49.

E 274—10

Constituirea delegațiunii ungare.

După depărtarea deputaților din opoziție, delegațiunea ungară se constituie în modul următor. Președinte al delegațiunii ungare a ales cu unanimitate de voturi, pe baronul Ludovic Láng, ca vicepreședinte Aug. Zichy și Victor Molnár, iar ca notari V. Nyegre și Iuliu Werner.

Se dau cetire mai multor acte intrate și apoi premierul Lukács roagă pe delegați, să se prezinte azi la orele 12 la Palat pentru a fi de față la cetirea mesajului regal.

Se ridică după aceea contele Berchtold și prezintă delegațiunii proiectul de buget comun al monarhiei pe anul 1912.

Se alege ca majordom al delegațiunii Iosif Telegdy.

La propunerea președintelui Láng se hotărăște ca prima ședință formală a subcomisiunii de externe să fie convocată pe azi la orele 3 și jumătate, când își va rosti și ministrul de externe contele Berchtold, expozeul său.

Ședințele subcomisiunilor vor fi secrete, așa că nici ziaristiții nu vor putea lua parte la ele.

Kossuth Lajos azt izente...

De două ori a răsunit ieri în orașul de reședință al M. Sale împăratului și regelui Francisc Iosif I. cântarea revoluționară a Ungurilor: Kossuth-nóta. Odată la sosirea deputaților opoziționali în Viena, când un grup de muncitori unguri cari așteptau pe deputați la gară, au intonat imnul revoluționar, iar a doua oră l-au cântat chiar deputații opoziționali, atunci când s'au depărtat, de voie de nevoie, de pe galeria Palatului ungar. Ce semnificație va fi avut intonarea ostentativă a imnului la ieșirea din „parlamentul monarhiei”, blaștinii Vienezi ai lui Lueger cu greu o vor putea spune.

Mesajul de tron.

O parte dintre deputații opoziționali au plecat ieri seară la Budapesta, dar cei mai mulți au rămas în Viena. Deputații au ținut o consfătuire în hotelul Central și au hotărât ca să se reîntoarcă cu toții la Budapesta, dar probabil câțiva vor rămâne încă în Viena.

La orele 11 și jumătate membrii delegațiunii ungare s'au întrunit în sala mare a palatului ungar, unde, după obiceiul vechiu, s'a citit textul discursului președintelui delegațiunii către monarhul. După cetirea acestui discurs membrii delegațiunii au plecat în automobile la Hofburg.

La orele 12 mareașalul curții a anunțat monarhului sosirea delegațiunii. Monarhul în uniformă de general și însoțit de o suită aleasă a luat loc în tron. Apoi baronul L. Láng, președintele delegațiunii a citit discursul delegațiunii către M. S.

M. Sa monarhul a citit apoi următorul mesaj:

— Primesc cu satisfacție asigurarea despre alipirea credincioasă a dv. pentru care vă exprim cea mai caldă mulțumită.

Raporturile monarhiei noastre cu celelalte puteri sunt în toată privința bune și prietenești. Bazati pe alianța noastră intimă și încercată cu imperiul german și cu Italia, scopul politicii noastre externe a fost și este, că ținând seamă de interesele monarhiei, să promovăm asigurarea păcii.

Cu simpatie sinceră urmărim activitatea bărbăților de stat italieni și turci în scopul că după schimbări mijlocite și nemijlocite obligatoare de vederi să văsească baza, pe care s'ar putea încheia o pace cinstită față de amândouă părțile.

Data fiind situația politică tulbură din apropiatul Orient guvernul nostru extern a inițiat un schimb de vederi cu puterile în scopul de a asigura, după dorința tuturor celor interesați, pace și status quo în Balcani.

În urma votării *novelor proiecte militare* contingentul armatei și marinei noastre a sporit în mod înbucurător și totodată față de cea mai mare parte a obligațiilor obligamentului de serviciu s'a ușurat în mod simțitor.

Considerind situația financiară a ambelor state pretențiunile bugetului guvernului nostru militar se restrâng numai chiar asupra celor mai arzătoare trebuințe.

Formațiunea marinei noastre, în urma dărniceii dtrre, se va desvolta tot mai tare și cu atât mai mult va putea să împlinească apărarea intereselor economice ale monarhiei.

În nădejdea, că dtrre veți împlini rolul dtrre cu cunoscuta sârguință patriotică, vă doresc cel mai mare succes și vă salut din toată inima.

După cetirea mesajului M. S. s'a întreținut puțin cu membrii delegațiunii apoi s'a retras în camera sa de lucru.

Opoziția maghiară în Viena.

Viena, 23 Septembrie.

Apariția membrilor din partidul opoziționist maghiar în Viena, spre a protesta în delegațiunii împotriva sistemului de guvernare alui Lukács și Tisza, este ceva cu totul nou în istoria dualismului austro-ungar. Acestei împrejurări i se datorește și interesul — relativ destul de viu — care-l arată opinia publică din Austria față de acest eveniment. Trebuie însă să mărturisim adevărul, că interesul acesta nu izvoarește din motive curat politice, ci el se reduce pur și simplu la curiozitatea ce-o arată publicul dintr'un oraș mare cu ocazia unui eveniment mai însemnat decât cele de toate zilele. Mulțimea, care-i aștepta pe deputații maghiari opoziționali la gara statului din Viena, era compusă din curioși, — de cari Dumineca seara află o mulțime — în special din socialiști maghiari. Publicul vienez din capitală n'a luat însă parte la această primire. Faptul acesta însă nu trebuie privit ca o lipsă de interes politic, sau chiar ca o dovadă de simpatie pentru „partidul muncii” și pentru ministrul Lukács, necum pentru contele Tisza. Neparticiparea cetățenilor vienezi la comedia maghiară, înscenată cu ocazia convocării delegațiunilor, este o dovadă mai mult de maturitatea politică a vienezilor, este o dovadă că ei de mult și-au făcut o judecată proprie despre politica maghiară și această judecată nu se poate schimba de pe o zi pe alta.

În special partidul stăpânitor din Viena, creștinii sociali, merg și acum pe aceeași cale, care le-a arătat-o marele Lueger, întemeietorul acestui partid. Violențele contelui Tisza, care a pus parlamentul ungar sub dictatură polițienească, au fost în general criticate în modul cel mai aspru de către presa vieneză cinstită, fiind ținute aceste violențe de absolut ilegale.

Faptul acesta nu-i deloc un motiv ca să se creadă că publicul vienez simpatizează cu opoziția din parlamentul budapestan, mai ales că partidul opoziționist este tot așa de puțin simpatie ca și cel alui Lukács-Tisza. Austriacii și vienezii știu prea bine, că ei și naționalitățile nemaghiare n'au ce să aștepte dela opoziționiști, față de ei parte din ori ce partid politic. Elementele cari se află în partidul opoziționist și cari se plâng de terorismul lui Tisza și al partidului guvernamental, declamând ditrambi sfiorători

despre necesitatea „eliberării Ungariei”, elementele acestea nu sunt cu nimic mai bune decât adversarii lor.

Opoziționiștii, când au fost la putere, i-au tratat pe nemaghiari în același mod, ca și partidul 67-ist. Chiar și aderența lor pentru reforma electorală n'o ia nici un om în serios, căci se știe cu siguranță, că și guvernul coaliționist, din care au făcut parte Kossuth, Apponyi și Polonyi, a fost tot așa de puțin sincer și de necinstit față de reforma electorală ca și actualii satrapi din cabinetul lui Lukács.

Austriacus.

Partidele politice din Basarabia.

Deși drepturile politice în Rusia nu sunt acordate decât de vre-o 5—6 ani, deși Basarabia noastră, prin situațiunea sa geografică, prin pozițiunea sa politică și prin felul populațiunii ce-o locuiește, n'a fost atât de introdusă în luptele politice rusești, totuș acolo există nici mai mult nici mai puțin ca șapte partide politice.

Acestea fac ca animozitățile între partizani să crească tot mai mult, mai cu seamă acum în preajma alegerilor pentru a patra Dumă, numărul candidaților la deputație să fie mai mare, voturile să se împartă mai mult, iar la urma urmei aleșii să reprezinte din ce în ce mai puțin voința și interesele adevăratei majorități, ale moldovenilor.

Luându-le după importanța lor, partidele politice din Basarabia sunt următoarele: 1. Partidul central, sau cum i-am zice noi guvernamental, în frunte cu cunoscutul și mult apreciatul de guvernul rusec Krupenschi, care mulțumită concursului ce-l are dela „centru” (de aceea îi și zice central) și influenței sale personale va câștiga în Dumă cele mai multe dintre scaunele destinate Basarabiei. Partidul acesta are în primul rînd de partea sa pe aproape toți nobilii, iar prin aceștia pe toți alegătorii ce depind de dânsii.

2. În al doilea rînd vine partidul local basarabean, născut de-abia anul acesta, ca o protestare contra vechilor deputați, cari nici într'un fel n'au căutat să apere interesele Basarabiei în Dumă. Partizanii lui, majoritatea moldoveni, deși sunt suspecți în toate felurile și supuși la diferite neajunsuri, vor putea, după speranța unora, să capete cel puțin două locuri în Dumă.

Partidul acesta are înscris în programul său câștigarea limbii moldovenești ca limbă oficială pentru Basarabia sau cel puțin recunoașterea ei, deocamdată, ca limbă de predare în școli și de rugăciune în biserică.

Cei mai însemnați dușmani ai acestui partid sunt moldovenii Krupenschi și Puricichevici.

3. Partidul clerical sau al popilor, reprezentat prin arhiepiscopul Serafim, având de candidat pe preotul Ghepețchi, fost deputat la Acherman.

Partidul clerical n'are mare popularitate și prin felul său de a lucra nu formează decât o anexă a partidului central.

4. „Liga adevăraților ruși”, o rămășiță a operei lui Crușevan, vestitul organizator de progromuri, nu are decât câțiva partizani și nici un candidat serios la deputație.

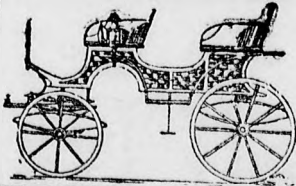
5. Partidul moldoveanului Mihail Puricichevici (Purice), numit în derădere și „Liga Arhanghelului Mihail”, s'a format în urma conflictului dintre Puricichevici și Krupenschi. Puricichevici fiind atunci exclus din clubul nobilimei basarabene și rămânând fără partid, și-a grupat sateliții din Acherman, punându-și candidatura pentru Dumă. Nu este exclusă posibilitatea ca „Arhanghelul” să reușească în alegeri, dar aceea-

Ka 12.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Gyárvaros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

ANOS

30-32.

2-49.

274-10

sta se va datoră și ajutoarelor ce le va primi dela „centru”. Partidul în sine n'are multă trecere și nici nu promite să trăiască mult.

6. „Progresistii” deși în mic număr, au făcut să se vorbească mult despre ei și chiar să se pună speranțe în activitatea lor politică.

Ei, împreună cu partidul local, vor face ca o bună parte din voturi să fie smulse guvernamentalelor. În orice caz, aceste două partide sunt ale viitorului.

Pe lângă toate acestea se mai formează încă unul, deși nouă ni-s'ar părea lucrul cam curios, se formează partidul separat evreesc cu candidat aparte neanunțat încă. Reprezentantul evreesc în Dumă, negreșit nu va apăra interesele Basarabiei, ci ale neamului... evreesc. De reușita candidatului însă se vorbește puțin, din cauză că se pun multe piedeci la alegerea lui.

Iată grupările care duc luptele politice în Basarabia. De aici oricine își poate face o idee clară decum va fi reprezentată adevărata Basarabie în Dumă și de cum i se vor apăra interesele.

Criza din Turcia.

Arad, 24 Septembrie.

O surpriză senzațională a făcut știrea că tratativele de pace s'au întrerupt, mai cu seamă crezându-se că încheierea păcii va urma în câteva zile și aceasta va avea ca urmare și potolirea spiritelor agitate din Balcani. Soveranitatea Tripolisului a făcut dificultatea cea mai mare și Italia ținând morțiș la recunoașterea decretului de anexiune. Turcia a fost constrânsă a refuza propunerile italiene. Războiul astfel se va continua și Europa va fi și pe mai departe neliniștită de zăngănitul armelor.

Tratativele de pace.

Constantinopol. — Din sursă bine informată că, Poarta, după ce a refuzat penultima propunere a Italiei, după care se cerea declararea independenței Lybiei, a făcut contrapropunerea ca Lybia ca teritoriu ocupat de italieni să primească o administrație autonomă cu un Kediye în frunte, cum e în Egipt. Delegații italieni răspunzând la aceasta a făcut o altă contrapropunere, adică, Italia primește numai un funcționar otoman care să conducă afacerile vakufurilor și datoriilor de stat. În ultimul consiliul de miniștri turci s'a desbătut contrapropunerea italiană și după o lungă discuție majoritatea a luat o atitudine contrară și a decis continuarea războiului. În cercurile diplomatice se crede că Poarta se va gândi încă a face acest lucru și cu considerare la situația actuală din Balcani va fi mai îngăduitoare în chestia păcii.

Constantinopol. — Ziarul „Sabah” publică o convorbire cu un diplomat al unei puteri interesate în tratativele de pace. Acest diplomat a declarat că, vre-o câteva puteri neutrale vor interveni în mod prietenesc la Roma și vor arăta necesitatea, ca tratativele actuale să ducă la pace, a cărei încheiere de prezent e dependentă singur de Italia.

Italia dacă pune condiții cari nu se pot primi, Poarta are la tot cazul dreptul a le respinge.

Constantinopol. — Duminică seara s'a ținut un consiliu de miniștri în chestia păcii, la care a fost chemat și Hilmi Pașa fost mare vizir. Rezultatul la care s'a ajuns se ține în secretul cel mai mare. După o versiune Hilmi Pașa ar fi fost numit delegat oficial pentru tratativele de pace, de altă parte însă se vorbește că ministrul de externe, Noradun-

ghian care e de naționalitate armean cu considerare la înrăutățirea situației din Armenia și din cauza opresiunii conaționalilor săi își va da dimisia și Hilmi Pașa ar destina a-i ocupa locul.

Constantinopol. — După știrile so-site la Poartă Duminică dimineața au apărut în fața orașului Pokia care e la gura portului Smirna 6 cuirasate și 9 torpiloare italiene. Se crede că flota italiană va demonstra împotriva portului Smirna, în caz, dacă s'ar întreprinde tratativele de pace.

Situațiunea în Balcani.

Sofia. — Societatea crucea roșie a primit instrucții dela guvern, ca se facă fără nici o întârziere toate pregătirile necesare pentru război.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară este autorizată a desminti toate știrile neliniștitoare cari le-ar fi primit Poarta despre atitudinea Bulgariei și că, consiliul de miniștri s'ar fi ocupat cu măsurile necesare pentru prevenirea eventualităților. Guvernul bulgar nu s'a abătut dela atitudinea lui pașnică, ceea ce dovedește și împrejurarea că toate trupele, cari au luat parte la manevre au primit ordin a se întoarce în cazarmele lor.

Belgrad. — Ziarul „Politika” anunță că, o delegație a comercianților sârbi s'a prezentat la prim-ministrul Pasici rugându-l a face declarații asupra situației politice externe față cu știrile neliniștitoare ce circulă. Prim-ministrul a răspuns că nu e pericol de război și nu există nici o cauză pentru care să fie răstrânsă circulația comercială. — Ziarul „Stampa” provoacă guvernul să liniștească poporația în nesiguranța ce domnește, făcând cunoscută situația și s'au să declare războiul în grabă sau să sisteze pregătirile de război.

Salonic. — Vaporul francez „Danube” a sosit aci cu muniție pentru Serbia. Transportul acesta a fost pornit cu permisiunea guvernului otoman spre Serbia în 20 vagoane, dar la stațiunea dela granița Zibefce a fost oprit.

Belgrad. — „Politika” anunță: Poarta a răspuns la nota ambasadorului sârb, Nenadovici că, transportul de muniție a fost reținut din motiv că, Serbia și-a schimbat atitudinea față cu Turcia. Nu se știe încă, oare guvernul sârbesc privi-va aceasta de un act dușmănos din partea Turciei.

Ce zice Nikita.

Petersburg. — Regele Nikita a primit în audiență pe corespondentul ziarului rusesc „Brsevija Vjedomosti”, căruia i-a declarat următoarele:

Interesele Marelui Rusii eu le prețuiesc mai mult decât cele ale micului Muntenegru. Rusia și-a exprimat dorința, ca Muntenegru să nu treacă granița turcească și sabia scoasă de jumătate, am vârat-o iarăși în teacă. Știu foarte bine, că nouă nu ni-e permis a începe război până când nu se va simți și Rusia pregătită pentru război. Dacă n'aș fi rege poate eu aș fi fost primul care aș fi pus mâna pe armă, dar așa sunt constrâns a mă supune rațiunii.

Intervenirea ambasadorului rus pentru naționalități.

Constantinopol. — Ambasadorul rus, Giers s'a prezentat Sâmbătă la Poartă și a pretins ca reformele să fie realizate pentru toate naționalitățile. Ambasadorul rus a conferat timp îndelungat cu ministrul de externe al Turciei și pe foarte mulți i-a surprins că, mazbata a fost publicată numai după aceasta convorbire. Cercurile diplomatice nu dau importanță reformelor cuprinse în mazbata.

Situația în Albania.

Constantinopol. — Fostul deputat Bazzi a telegrafiat prietenilor săi că, toți albanezii au încheiat o înțelegere între ei și după cum se crede împotriva intrigelor tinerilor tinerilor turci, cari voiesc a băga vrajbă între albanezi.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri s'a ocupat cu plângerile Malisorilor și a hotărât a le împlini după posibilitate cererile. Ismail Kemal, care a avut astăptămăvară un mare rol în regularea chestiei Malisorilor a sosit aci ca reprezentant al acestora, pentru a începe tratative cu guvernul. Malisorii sunt neliniștiți pentru motivul că, Poarta a călcat înțelegerea din 1911.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Septembrie 1912.

Societatea română-ortodox-jubilară-imperială pentru zidirea unei biserici și înfăptuirea unei comunități bisericești în Viena aduce călduroase mulțumiri publice pentru donațiunile făcute spre grăbirea realizării scopului ei de Primăriile de Târgoviște (400 lei) și de Brăila (185 cor. 80 fil.)

După vacanțele de vară, cu începere de Duminică 22 Sept. st. n. a. c., va cânta în „Capela Română” din Viena (Löwelstrasse, 8) corul mixt liturghia sf. Ioan Gura de aur cu muzica combinată din opera d-lor G. Dima și I. Scarlatescu. — Dr. Mihai A. Popovici secretar, Dr. St. N. Ciurcu v.-președinte.

Arhiduci austriaci decorați. Buletinul militar a publicat că M. Sa monarhul a conferit arhiducilor Francisc-Salvator și Karl-Stefan, precum și aghiotantului general Bolfars, marea Cruce a ordinului Sf.-ului Ștefan.

În atențiunea comercianților români. În comuna curat românească Rustior, comitatul Bistrița-Năsăud, — constatătoare din peste 600 suflete, și prin care comună își au circulația la târgul săptămânal din Șieul-mare alte două comune, curat românești, este mult dorit un comerciant român, care să-și deschidă prăvălie cu articlii trebuincioși poporului precum și cu băuturi închise.

Acel comerciant român, va primi timp de un an, localitate gratuită în mijlocul comunei, constătoare din două odăi spațioase, precum și o grădină mică de zarzavaturi. Doritorii să se adreseze subscrisului până la 15 Octombrie a. c. ori să se prezinte în persoană, producând, dela oficiul parohial atestat de moralitate. Observ, că în comuna noastră se află numai un comerciant evreu.

Rustior (Sajossebes u. p. Nagy-Sajo) la 19 Septembrie 1912. Ioan Bârsan preot gr. cat.

Glorificarea învingșilor. Este simptomatică pe când germanii nu sărbătorească victoria dela Sedan decât cu multă rezervă ca să nu atingă susceptibilitatea adversarului dela 1870, francezii au început să sărbătorească înfrângerea suferită odinioară. Sunt câțiva ani de când francezii au început să ridice monumente pe ale căror socluri figurează inscripția: glorie celor învinși. Cu prilejul aniversării înfrângerei dela Sedan s'au ținut în acest an discursuri patriotice pe câmpul Foinz dela Sedan, precum și în satul Bazeille. În aceste discursuri nu se vede nici urmă măcar din deprimarea firească a învinsului, toate sunt pline de avântul pe care-l dau nădejdea și siguranța în victoria deplină care nu poate întârzia.

Sărăcia lui Corneille. Se zice că Corneille a murit sărac: și pictorii l-au reprezentat ca pe un poet bătrân

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de obiecte, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care eștuese vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singulare, în prețul de fabrică.

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

și melancol
corpaciul di

Tradiția
decât o legă
graf, nu spu
în stare să i
înainte a ști
„fără avere”

Dar avea și
în Rue de la
înaintea mo
pensie filice

Mai avea
ronne, pe c
lerie, în 168
poseda trei
schimbul un

La Andel
pusă din tr
pământ cu a
zestre dela
dela tatăl lu

Pe lângă
mea și pensi
în mod regu

toane de pre
poemelor sal
race”, nici „

totuși se vin
Legenda
zează numai

Întâlniri

cari au făc
stitutul nos
Arad în au
lua parte la

terminarea
grădina ser
ziua de 1
că la aceas

complet, m
va fi și des
iubit profes
Teodor Cec

putea da e
pietate față
tat'a a sădi
văielnică fa
scoala. În s

nitatului no
corpore la
tului. — Pe
coșul-ung.

Cuunie
vocat în Br
Siria și-au s
Septembrie

În loc de
10 cor. pent
felicitari.

Teatru r
șilor români

din urmă, ș
între săracii
lor pentru c

mult zel pr
trălă, ce se
bisericesc, c

locul lunei
folosi la pr
piesa „Pent
lizată de Gi

scoasă acum
mintie. Rolu
mai probați
zențațiile da

Armata r
când se vor

războiul prov
sează pe toa
dispune stat
absolut auter
gară:

Cadrelor
de: Ofițeri d
militari supe
5085: soldați

Acest tot
arme:

Infanterie
companii, 16

și melancolie, care-și cămpea încălțăminte ruptă la cârpașul din colțul străzii Parcheminerie.

Tradiția asta, serie „Journal de Rouen”, nu e însă decât o legendă. Fontenelle, nepotul și primul lui biograf, nu spune că ar fi trăit în mizerie, ci că nu era în stare să facă avere, dar că pe cea dobândită de mai înainte a știut să și-o păstreze. Dacă Corneille a murit „fără avere”, nu însemnează însă că a trăit în mizerie. Dar avea și oarecare stare. Poseda astfel la Rouen, în Rue de la Pie, o casă pe care a vândut-o cu un an înainte morții, nu de nevoie, ci pentru a constitui o pensie fiicei lui, care era călugăriță.

Mai avea apoi 15 hectare de pământ la Petit-Souronne, pe care le-a vândut fiul lui, căpitan de cavalerie, în 1686, pentru 5100 de livre. La Val de la Haye poseda trei acre, pe care le vându unui măcelar, în schimbul unei rente perpetue de 95 de livre.

La Andelys, avea o proprietate și mai mare, compusă din trei perechi de case și 35 de hectare de pământ cu acareturi. Ce-i drept acestea le primise ca zestre dela soția lui, iar pe cele dintâi le moștenise dela tatăl lui, dar erau totuși ale lui.

Pe lângă zestrea și moștenirile acestea, el mai primea și pensie dela rege (deși aceasta nu-i era servită în mod regulat), apoi recompense pentru dedicații, jetoane de prezență la Academie și în sfârșit, vânzarea poemelor sale. De sigur că nici „Polyeucte”, nici „Horace”, nici „Cidul”, nu s'au plătit ca „Chantecler”, dar totuși se vindeau.

Legenda că Corneille ar fi trăit în mizerie se bazează numai pe o scrisoare rău înțeleasă.

Intâlnire colegială. Toți acei iubiti colegi, cari au făcut examenul de calificare la institutul nostru pedagogic gr. ort. român din Arad în anul 1902, sunt rugați cu insistență a lua parte la intâlnirea colegială de 10 ani, dela terminarea cursurilor. Local de intâlnire va fi grădina seminarului gr. ort. român din Arad în ziua de 1 Octombrie 1912. Imi place a crede că la această intâlnire vom putea fi în număr complet, mai cu seamă pentru că în aceeași zi va fi și desvâlirea monumentului fostului nostru iubit profesor și mare dascăl al regretatului Teodor Ceantea. Deci și în chipul acesta vom putea da expresia simțimentelor noastre de pietate față de acela, care necruțând nimic, căutat-a să dă în inimile noastre dragostea neșovăielnică față de biserică și iubita ei fiică — scoala. În semn de pietate față de memoria neuitatului nostru profesor ne vom înflința în corpore la festivitățile desvâlirii monumentului. — Petru Saviu inv. gr. ort. rom. în Sa-coșul-ung.

Cununie. D. Dr. Damaschin Iclozan avocat în Buteni și dsoara Iuliana Suciu din Șiria și-au serbat cununia religioasă Marți în 17 Septembrie în biserica gr. ort. română din Șiria.

În loc de anunțuri tânăra păreche a trimis 10 cor. pentru fondul ziaristilor români. Sincere felicitări.

Teatrul român în Sibiu. Reuniunea meseriașilor români sibiieni va împărți, ca în cei 13 ani din urmă, și în anul acesta daruri de Crăciun între săracii noștri. În scopul înmulțirii venitor pentru daruri, la Reuniune se urmează cu mult zel probele pentru o reprezentare teatrală, ce se va da în timpul congresului național bisericesc, ce se întrunește în Sibiu pe la mijlocul lunii Octombrie, și al cărei venit se va folosi la procurarea darurilor. În studiu este piesa „Pentru ochii lumii” de Laibache, localizată de Gil, „Vlăduțul mamei” de I. Lupeanu, scoasă acum în tipar în editura Reuniunii amintite. Rolurile principale sunt susținute de cei mai probați diletanți, bine cunoscuți dela reprezentările date de Reuniune.

Armata Bulgariei. În momentele acestea, când se vorbește atâta de eventualitatea unui războiu provocat de bulgari, credem că interesează pe toată lumea să cunoască forța de care dispune statul bulgar. Iată, după date oficiale, absolut autentice, cum e organizată armata bulgară:

Cadrelor permanente dispun în timp de pace de: Ofițeri din diferite arme, 5216; funcționari militari superiori 427; subofițeri și reangajați 5085; soldați sub drapel 52.873.

Acest total se distribuie astfel pe diferitele arme:

Infanterie: 36 regimente, 72 batalioane, 288 companii, 16 companii de grăniceri, 1371 ofi-

teri și 35.217 soldați. Cavalerie: 11 regimente, 37 escadroane, 257 ofițeri și 5660 soldați. Artilerie: De câmp: 9 regimente; de munte: 3 regimente; de cetate: 3 batalioane. În total 75 de baterii și grupe cu 410 ofițeri și 7960 soldați. Geniu: 18 companii de pioneri, 5 companii de cale ferată, 4 companii de telegrafie, 5 companii de pontonieri, 1 secție de aviație, 1 secție de automobiliști, 1 secție de proiectii electrice, 1 secție de radiotelegrafie; adică un total de 165 ofițeri și 3900 soldați. Flota: dispune de: 43 funcționari și 879 soldați.

Statul major se compune din 76 ofițeri. Intendența este constituită din 22 ofițeri, 57 funcționari și 1540 soldați. Justiția militară este împărțită de 23 ofițeri, 11 funcționari și 108 soldați. Serviciul sanitar se compune din 150 ofițeri și 677 soldați. Școalele militare: 71 ofițeri, 21 funcționari, 431 turkeri și elevi, 324 soldați-elevi și 356 soldați.

Cazuri de moarte. Vasile Vaida de Sósmezó notar cercual i. r. decorat cu „Crucea de argint pentru merite” a răposat în 18 Septembrie n. 1912 a. m. în urma unui morb lung, în anul 71 al etății și 43 al fericitei sale căsătorii. În-mormântarea a avut loc în 20 Septembrie n. în Șimleu.

— Valeriu Savu a răposat în 20 Septembrie în etate de 31 ani. În-mormântarea a avut loc în cimitirul gr. ort. din Pianul-inferior.

Odihnească în pace.

Spioni turci în Bulgaria. De câțva timp se observă în multe orașe din Bulgaria spionii turci, a căror activitate e foarte întinsă. Numărul lor s'a înmulțit mai cu seamă acum în ajunul manevrelor. În multe orașe au fost reținute persoane foarte bănuitoare pe care poliția continuă a le încerceta cu mare băgare de seamă. Toți prefecții de districte, au dat ordine severe sub-prefecților să exercite supravegherea cea mai strictă în plășile lor, în privința persoanelor, care ar putea fi bănuite.

Separatiștii în Belgia. Se știe că Belgia este locuită de două popoare autohtone: valonii și flamanzii. De mulți ani valonii duc o luptă înverșunată pentru ca Belgia să se împartă în două țări autonome din punctul de vedere național și politic. Partidul separatist valoa a împărșiat în ultimul timp un manifest în formă de scrisoare adresată regelui Belgiei prin care cere împărșirea Belgiei în două țări autonome unite numai prin coroana aceleiași dinastii. — Valonii se plâng că spiritul lor național care înclină spre ideile înaintate, nu sunt luate în considerație în conducerea Belgiei în care sunt atotputernici clericali. Valonii se mai plâng că toate funcțiunile publice sunt ocupate numai de flamanzi, căci legea cere ca funcționarii să cunoască ambele limbi recunoscute oficial. Valonii, cari nu cunosc limba franceză, sunt astfel excluși dela funcțiile publice. Curentul separatist câștigă din ce în ce mai mulți partizani priurte valoni. Și pericolul acestui curent este cu atât mai mare cu cât din 7 milioane jum. de locuitori câți are Belgia, mai mult de 3 milioane sunt valoni.

Femeile bulgare în favoarea războiului. Ziarul „Reci” din Sofia anunță că o femeie bătrână din Iamboly anume Maria Todorova, îndurerată de măcelurile comise la Cociana, a pregătit o tavă cu colivă și a dus-o la cimitir în scop de a o împărși pentru odihna sufletelor răposaților. Când preotul cetia molitva pentru odihna sufletelor celor morți, numita femeie a rugat pe preot să pomenească și numele răposaților ucși la Coceana. Deoarece preotul nu știa cum se numeau cei morți bătrâna bulgăroaică a început să-i înșire tot felul de nume fictive Ioan, Stoian, Petre, Nicolae etc. După terminarea oficiului divia, femeia a început să împartă colivă, spunând celor prezenți: luați din colivă și ziceți: „Bodaprostie fraților și surorilor noștri din Coceana.” După ce a împărșit colivă, numita a început să expue cu lacrimi în ochi asistenței barbarile comise de turci terminând cu cuvintele: „Moarte păgânilor!” Insufletirea bătrânei femei și emoțiunea de care era cuprinsă a produs o profundă impresie în sufletele celor de față.

Sosirea unui explorator englez în Anglia.

Cunoscutul explorator englez Lavage Landor, după o lipsă de 18 luni, s'a întors în Anglia. Landor a explorat regiunile necunoscute ale Americii de sud. Dânsul în curs de 25 ani a luat parte la mai multe expedițiuni. În timpul din urmă a explorat regiunea dintre Rio și Manaos până la fluviul Madera. Apoi a trecut munții Andes prin Bolivia, Chile până la Valparaiso. De aci s'a întors la Buenos Ayres. În cursul acestor explorări a făcut studii de geologie și antropologie. În totul Landor a parcurs o distanță de 5000 mile engleze. Drept recunoștință pentru aceste explorări guvernul brazilian i-a dat un onorariu de 80.000 franci.

Răscoala Negrilor din Congo-Belgian. Negrii din Congo belgian s'au răscolit și au asasinat pe directorul poștelor și pe mai mulți funcționari. După aceasta răscolăți au atacat un batalion de soldați negri și l'au masacrat.

În urmă au trecut pe teritoriul portughez și au devastat localitățile locuite de albi. S'a trimis contra lor o expediție.

Turburările din Belfast. Desordinile ce au avut loc în Belfast au luat un caracter foarte grav. Numeroase case au fost devastate multe magazine au fost prădate, poliștii au fost bătuti. Cu multă greutate liniștea a fost restabilită. Cauza acestor turburări sunt vechile animozități politice și religioase între naționaliștii catolici și protestanții unioniști. Aceștia din urmă așteptau de mult momentul ca să demonstreze contra catolicilor.

Revolta dela arestul preventiv din Brăila.

Doi deținuți ai arestului preventiv din Brăila, anume Christache Avram și Dumitru Anton, amândoi vechi pușcăriași actualmente arestați pentru jaf luându-se la ceartă cu gardianul arestului, au provocat un enorm scandal. Intervenind directorul, a fost insultat și amenințat cu moartea de deținuți. Până la sosirea gardei ceilalți deținuți s'au solidarizat cu tovarășii lor și baricadându-se cu toții în sală și cerând să vie d. prim-procuror. Parchetul fiind anunțat au sosit la fața locului dñii prim-procuror Davidescu, polițaiul Emil Merentă, directorul prefecturei Duchia de și o companie de jandarmi cari au reușit să liniștescă pe deținuți. Cei doi instigatori au fost pedepsiți.

Lipsa ofițerilor. Generalul De Lacroix dă alarma prin „Le Temps” contra unui pericol pentru armata franceză. Din ce în ce se împuținează numărul candidaților la școlile militare, în timp ce înmulțirea unităților în armată reclamă tot mai mulți ofițeri. Nu numai atât, dar pe când înainte erau amatori să devie ofițeri tot ce era mai distins în școlile elementare, astăzi elevii mai inteligenți se îndreaptă în alte direcțiuni. Ajunge să spunem că în anul acesta s'au prezentat numai 800 candidați la Saint-Cyr, față de 2000 în anul 1900. Și cum, e nevoie de cel puțin 450 elevi, selecțiunea va fi plângător de tristă! Cauza trebuie căutată în mirajul celorlalte profesiuni, cari înlesnesc mai mult gloria, înălțimile sociale și îmbogățirea, — și în scumpirea traiului, care împinge pe cei săraci la alte meserii, oricât ar fi dorit să se consacre oșteriei. Chestiunea este de interes general. Și noi avem criză de ofițeri. Sunt regimente cari nu au nici jumătate din efectivul cuvenit. În regimentul 33 din Tulcea, sunt companii cari, de unde ar trebui să poseadă un căpitan, doi locotenenți și patru sublocotenenți, au numai doi ofițeri. Una din companii a fost comandată un timp de... un sublocotenent... în rezervă; în colo nu erau decât sergenți majori!

E o problemă care se va pune — și nu știm cum se va deslega.

Demonstrațiile sufragetelor engleze. Sufrageta care fusese condamnată la 5 ani închisoare pentru că cu prilejul prezenței la Dublin a primului ministru Asquith, încercase să dea foc teatrului din localitate, a fost pusă acum în libertate, din cauză că era temere că va muri de foame în închisoare. De mai multe săptămâni ea refuza cu încăpăținare orice alimente și slăbise ca un schelet. Timp de 44 de zile i s'a dat de mâncare cu forța. Medicii declarând acum că viața ei e în primejdie, ea a fost pusă în libertate.

Prinul congres de patologii comparativă. Dela 17—23 Octombrie stil nou, anul acesta, se va ține la facultatea de medicină din Paris, primul congres internațional de patologii comparativă. Congresul se va ocupa de boalele comune ale omului și animalelor în toată seria, cum și de raporturile ce pot exista între boalele diferitelor specii. Va fi pentru întâia oară când medicii veterinari vor lucra laolaltă cu medicii umani pentru rezolvarea unora dintre cele mai importante probleme ce privesc apărarea sănătății publice. Cererile de înscriere pentru participarea la acest important congres se vor adresa dlui *Charles Grollet*, secretarul general al societății de patologii comparativă, *rue de Ville Just, 42, Paris*. Taxa de înscriere e de 20 lei. Medicii, cari n'ar putea asista la ședințele congresului, dar doresc a urmări de aproape lucrările lui, pot face cereri de înscriere ca aderenți și vor primi, în schimbul unei taxe de 10 lei, darea de seamă generală a congresului și diferitelor imprimări relative.

Foița veninoasă. Din comitatul Făgărașului ni se scrie: Dascălimea școlilor de stat și comunale din Făgăraș și comitat, nu s'a mulțămît cu foaia oficioasă dascălească-plusquam soviniștă — „Néptanitik Lapja”, în care se pot ceti destule dătirambe chilometrice, ci a mai adaus — pupază pe colac — a scoate ea însăși o porodiță, numită „Fogarasmegeyi népoktatás”. În această foiță s'arbădă se reproduc știrile din foaia oficioasă, și se mai dau și alte „elucbrațiuni” dascălești de ale comitetului de redacție — comitet ce schimbă — între cari vedem și 2—3 nume românești, spre uimirea opiniei publice sănătoase românești. Foița aceasta, unde senatele școlare au fost cu pornire îngăduitoare, a fost plătită din lada școlară, iar alți învățători și-o plătesc din al său. Iată ce putem ceti în numărul 13 din 1912, într'o reproducere din: „Lădița cu epistole” a „Foiței” din vorbă: „...dar nu există un drac mai mare, ca popa valah, mai cu seamă când acesta este protopop cu vederi mai largi...”

Foița aceasta „Fogarasmegeyi népoktatás” vrând, pe semne, să nu rămână mai în urma suferințelor ei, cu și fără miros de usturoiu, cari nu au decât venin în plise, când ating neamul românesc, prin scrisul lor, — începe și ea a-si face observările pline de „spirit” și își dă arama pe față deși grozav pozează pe imparțialul.

Dacă deci, onorații posesori de chei dela lăzile școlare din comitatul Făgărașului până acum aveau nedumeriri privitoare la ființa acestei foițe — pentru moment pot fi lămuriti. Noi zicem: Nici un singur filer din școala românească, pentru asemenea stăpîtură.

Regenerarea rasei germane. „Gazeta Germaniei de Nord”, se plângea acum câțiva timp că natalitatea se micșorează și că, în același timp scade și aptitudinea tinerilor pentru serviciul militar. Acest avertisment al gazetei oficioase germane a avut răsunet și zilele acestea s'a constituit la lena o ligă numită „Mittgard-Bund”, care caută să indice măsurile ce trebuiesc luate și a găsit că remediul e o regenerare a rasei, și că pentru aceasta trebuie să se recurgă la... poligamie.

Doctorul Henschel, un elev al lui Haeckel, care s'a ocupat foarte mult cu chestiunea regenerării raselor umane, studiind cauzele degenerării raselor antice sub influința civilizației, cere să se înființeze în Germania „centre de reorganizare, unde oamenii aleși să se consacere unei vieți patriarhale, să se desvolte ei și urmașii lor, și să regenereze astfel rassa. Viitoarea populațiune a acestor colonii ar forma o rezervă, de unde ar pleca tinerii pentru a regenera populațiunea uzată a marilor orașe”. Doctorul Henschel a scos și o broșură, „Mittgard”, în care preconizează poligamia, ca singurul mijloc de selecționare a rasei.

În cursul unei întruniri ținută de Mittgard-Bund, s'a hotărât cumpărarea unui mare domeniu, unde se vor face primele încercări de ameliorare a rasei germane. Rămâne să vedem ce vor zice despre aceasta autoritățile.

Îndrăznețea jefuirii a unui tren. Din Memphis se telegrafiază că patru bandiți au oprit trenul expres din New-York. Unul din bandiți a legat pe conductorul locomotivei și i-a astupat gura. În vremea aceasta ceilalți trei ban-

diți au scos revolverele și au amenințat pe pasageri cu împușcarea dacă vor face cea mai mică mișcare de împotrivire. Cu chipul acesta bandiții au jefuit pe toți călătorii. Suma jefuită se urcă la 1,200,000 dolari.

CRONICA SOCIALA

Două turneuri artistice.

După cum am mai anunțat, domnișoara Lia Pop, distinsa elevă a conservatorului din București — de atâtea ori remarcată de augusta curte regală română — va face în timpul cel mai scurt un turneu artistic, atingând centrele noastre mai însemnate.

Cel dintâi concert îl va da la Orăștie, Duminecă, în 30 Septembrie nou. De aici va merge la Cluj, apoi la Oradea-mare și în alte locuri.

D-șoara Lia Pop — ne face plăcere s'o spunem — este cel mai frumos talent muzical ce-l avem azi ardeleni și îndreptățește la speranțe nu numai frumoase, ci cu adevărat mari. Azi este bursiera societății noastre pentru teatru și va fi de sigur una din cele mai remarcabile mărimi artistice din câte au răsărit neamului nostru în timpul din urmă. Li dorim un turneu plin de succese, nu numai artistice, ci și materiale, pentruca să-și poată duce la desăvârșire, în străinătate, talentele cu cari a înzestrat-o o darnică fire românească.

Programul concertului dela Orăștie este următorul:

Saint Saëns: din opera *Samsone și Dalila*: aria *Samsone le tenebra spetta* și aria *Mon cocur souvrata voix* cântate de d-șoara Lia Pop. *Schubert Heller: Die Forelle:* la pian, d-șoara *Onora Luca. Fr. Schubert op. 1. Craiul codrului și T. Brediceanu „Ști tu, bade, ce mi-ai spus” și „Ardemite-ai codrudes” — cântate de d-șoara Lia Pop. Thomas: Fantazie de l'Opera Mignon. Grieg: Norwegischer Brautzug im vorüberziehen — la pian de d-șoara *Onora Luca. G. Verdi: Il Trovatore* aria *Azucena; Mascagni: Cavalleria rusticana* aria *Santuzza* — cântate de d-șoara Lia Pop.*

Concertul va avea loc seara, în sala „Hotelului Central”.

În curând după d-șoara Lia Pop va porni — după cum iarăș am anunțat — în turneu și d-nul *Ionel Rădulescu*, popularul tenor liric, care după cum știu, e azi cel mai bun interpret al doinelor noastre. D-sa va face turneul din însărcinarea pentru fondul de teatru” un nou turneu prin Ardeal. D-nul Rădulescu a făcut anul acesta noi studii la conservatorul din Viena și tenorul d-sale ingenuu, de un lirism neajuns de nici unul din cântăreții noștri a fost remarcat deosebit de călduros în lumea muzicală din Viena. În timpul din urmă d-sa a dat câteva concerte în Bucovina, fiind sărbătorit cu multă dragoste pretutindeni. Credem că vestea noului d-sale turneu la noi, va fi primită ca o plăcută senzație în toate cercurile noastre și că publicul va da sprijinul său întreg artistului, care prin talentele-i rare a putut să deschidă o cale triumfătoare doinei românești în lumea muzicală din apus.

Pătura noastră cultă are datoria să-i facă cu puțință un al doilea an de studii la Viena,

apropiind de desăvârșire talentul d-sale, care este astăzi cel mai specific românesc din toate câte avem.

După cum sântem informați, d-nul Rădulescu va cânta următorul repertor:

1. G. Dina: a) Mugur. Mugurel; b) Sub feaștra mândri mele.
  2. A. Muresanu: Doina din Bihor.
  3. I. Vidu: Moșu la drum.
  4. I. Scărlătescu: Spune-mi codrul vecine.
  5. Ed. Candella: a) Baladă (Peste Munți); b) Mamă; c) Rugămintele.
  6. N. Ganea: a) Doina Ciobanului; b) Mărită-te mândra mea; c) Dute dor cu dorurile.
  7. H. Kirchner: Foaie verde de bujor.
  8. G. Dumitriu: Eu mă duc, codrul rămâne.
  9. I. Harsia: Dute dor.
  10. I. Ursuleac: Aș vrea iubirea-mi într'un cuvânt să se reverse.
  11. Beethoven: a) Adelaide; b) Ich liebe dich.
  12. Mozart: a) Die Zufriedenheit; b) Entführung aus dem Serail.
  13. Schubert: a) Am Meer. b) Lob der Thränen; c) Du bist die Ruh.
  14. P. Tosti: Ideale.
  15. G. Verdi: Rigoleto (Questa o quella).
  16. G. Flotov: Arie din opera „Marta” (M'appari tutt' amor).
  17. G. Donzetti: Arie din Opera „L'elisire d'amore. (Una furtiva lagrima).
  18. G. Bizet: Arie din opera „Carmen” (La fleur que tu m'avais jetée).
  19. G. Puccini: Arie din opera „Tosca” (E lucevan le stelle).
- În curând vom publica și itinerarul turneului.

PAGINI RASLEŢE.

Curiozități științifice.

De Dr. P. Robescu.

Nimeni nu ar putea să spună că trăiește fără să lucreze; toți: copiii de-abia născuți; bătrânii trecuți de o sută de ani; bolnavii cari sunt siliți să stea în pat; acei ce se laudă că „nu fac nimic”, toți sunt siliți să „lucreze ca să trăiască.” Știința demonstrează până la evidentă acest sfânt adevăr: noi lucrăm, chiar când credem că nu facem nimic.

Iată câteva probe: sângele nostru (care — în greutate — reprezintă a patrusprezecea parte din greutatea corpului nostru) trebuie să treacă prin inimă, odată ce se face minut aproape, adică trece prin inimă de 1440 de ori în 24 de ore. Inima, care după cum se știe la copiii mici bate de 120 sau 130 ori pe minut, iar la adulți de 65 sau 75 de ori, contractând și dilatând mușchii săi, desvoltă o forță mult mai mare decât s'ar putea crede, căci în 24 de ore, lucrarea ce face inima, este echivalentă cu mai multe mii de chilogrametri (chilogramometru este cantitatea de energie necesară ca să ridice un chilogram la un metru înălțime). Numai forța ventricolului stâng s'a socotit egală cu presiunea unei coloane de apă, înaltă de trei metri.

Lucrarea plămânilor.

Respirația constituie o altă lucrare. Se știe că de regulă se fac 18 respirații pe minut și la fiecare inspirație și expirație se introduce și se elimină din plămâni cam o jumătate de litru de aer, adică a zecea parte din capacitatea plămânilor. S'a socotit că în 24 de ore se introduce în plămâni aproape 10 metrii cubi de aer, conținând aproape 2500 grame de oxigen. Cantitatea de aer ce o conține plămâni omenesți este de aproape cinci litrii; însă, un litru rămâne mereu în plămâni de rezervă.

Muschii.

Forța inimei și a plămânilor, rămâne pe al doilea plan când este vorba de forța muschilor: ori ce centimetru pătrat de mușchi omenesc (în secțiune) produce o forță de 1100 de

grame. Față de Astfel, 1200 de trat; iar într'adeputerea o greutate

Pentru omul are tită 20 g pe zi. Peste aceste ca 300 gramă hrană pentru h grame puturi (l

I. Ele lucrări c entate d și-ar fi în tricitatea

De m multe din tat de m mulg va tinzi ca îngrijesc Atunci s' trice, pe compune că patru Un mic tuburi, ia altă cutie acesta la destul de chiar va la mult, încât nic

II. A tate și la buie mul iar cel ce să se od pede și r nevoie es tinii maș cu aer electric. sistem su cut; cel p german, tuns oile.

ROMA

(145)

Nu e bita mea cunoscut putea-o aj podurile g urmă debe de această Nu-i tunc mișcarea a forță miste fugari nec rusești; ce oare coam oare o f care din fus un c bronz s'au voase au p fără a atii trei telega în trei par

grame. Totuși această forță este mult inferioară față de cea a multor animale, destul de mici. Astfel, mușchii pasărilor, produc o forță de 1200 de grame pentru fiecare centimetru pătrat; iar insectele ajung la cifre mult mai mari. Într'adevăr s'a socotit că dacă omul ar avea puterea insectelor, ar putea să ducă în spinare o greutate de... șase mii de kilograme!

Alimentarea.

Pentru repararea forței ce consumă zilnic, omul are nevoie de alimentație, care este socotită 20 grame de azot și 300 grame de carbon pe zi. Pentru a se da organismului nostru aceste cantități, ar ajunge un chilo de pâine și 300 grame de carne. Porția care de regulă se dă hrană soldaților, este considerată suficientă pentru hrană, și se compune aproape din 750 grame pâine; 200 grame carne; 180 gr. zarzavaturi (legume); 15 gr. gresime, în plus sare.

Trei noutăți... electrice.

I. Electricitatea a început să ia locul acelor lucrări care se păreau că nu vor putea fi executate decât numai de mâna omenească. Cine și-ar fi închipuit că s'ar putea întrebuința electricitatea la mulgerea vacilor?

De mai multă vreme igienistii spuneau că multe din boalele copiilor vin din laptele infectat de mâinile murdare ale persoanelor care mulg vacile și caprele. Căci este greu să preținzi oamenilor, ca păstori sau rânđași, cari îngrijesc și mulg vacile, să aibă mâinile curate. Atunci s'a ajuns la o invenție, la o mașină electrică, pentru muls vacile. Mașina aceasta se compune dintr'o cutie de metal, din care pleacă patru tuburi cari se aplică la ugerul vacii. Un mic motor, electric produce o aspirație în tuburi, iar laptele supt astfel, se varsă într'o altă cutie de metal ce este în mașină. În chipul acesta laptele vine perfect curat, iar vacile par destul de mulțumite de noua invenție, deoarece, chiar vacile cari nu stăteau liniștite mai înainte la muls, acum, cu mașina stau așa de cuminti, încât nici nu mai este nevoie să le lege.

II. A început să se întrebuințeze electricitatea și la tunderea oilor. Ca să tunzi o oaie trebuie mult timp, în plus că foarfecile obosesc, iar cel ce tunde cu ele, trebuie din când în când să se odihnească. Mașina electrică tunde repede și nu se ostenește nic odată. Natural că nevoie este și de un om, care să plimbe pieptinii mașinei pe pielea oaii. Mașina lucrează cu aer comprimat, produs de un mic motor electric. În câteva ceasuri, se tund cu acest sistem sute de oi. Mașina lucrează ușor și plăcut; cel puțin așa a spus, nu o oaie, ci un cioban german, care s'a tuns cu mașina electrică de tuns oile.

III. O a treia aplicare a electricității merită să v'o spun, cu toate că nu prezintă un interes general ca cele două de mai sus, pentru că nu mulți sunt ca un bancher din Londra, care avea în sicriul său doi impiegati cari nu făceau decât să puie, pe sutele de scrisori, pecetea cu ceară roșie. Bancherul a introdus în birourile sale o mașină electrică, care pune ceara și pecetea peste dânsa. Cei ce au văzut mașina lucrând spun că lucrul pe care mai înainte îl făceau doi impiegati în opt ore, acum îl face unul singur în trei ore.

Intâmplarea și descoperirile.

Este curios cum multe din descoperirile cele mai utile omenirii, s'au făcut din întâmplare. Dese ori, savanți cari ani întregi s'au ocupat cu descoperirea unei substanțe, după multe zile și nopți petrecute în cabinetele lor, au ajuns la descoperiri cu totul opuse, datorite numai întâmplării.

Nu este mult timp de atunci: fabricanții de zahăr din șfeclă, se găseau în fața a două greutăți: cum să facă să transporte repede șfecele din depozite la mașini și în același timp să le spele de murdăriile ce se puneau pe ele.

Intâmplarea le-a dat deslegarea problemei. Într'o fabrică din Germania, s'a uitat într'o noapte niște șfeclă într'o curte. În timpul nopții a plouat torențial și a doua zi, șfecele au fost găsite nu numai aduse lângă mașini, dar și spălate de apă. De atunci, în fabricile de zahăr, șfecele sunt aduse și spălate de un curent de apă.

Tomas Kingsford a descoperit din întâmplare cum să extragă amidonul (scrobeala) din grâu. Dânsul se trudea de mai multă vreme să extragă amidonul din cartofi și din alte vegetale, dar nu reușea cu nici un chip să separe amidonul de gluten. Kingsford făcea experiențele sale în casă, servindu-se de vasele din bucătărie. Într'o seară, obosit și descurajat, a pus într'un vas un amestec de apă și de grâu. După puțin timp, nevasta sa, a aruncat în același vas niște leșie. A doua zi, Kingsford, vrând să spele vasul, a găsit cu bucurie puțin amidon. Astfel, din întâmplare, fu descoperit principiul fabricației amidonului, iar Kingsford a murit milionar.

Multe din descoperirile cari azi au ajuns o perfecțiune, au fost cunoscute de Romani, cari însă nu au putut să profite așa de mult de dânsese, deoarece dânsii nu dispuneau de mijloacele mecanice de cari dispunem noi azi.

Astfel, Romanii știau că dacă expui la căldură două pietre de natură diferită (cari nu erau decât silicatul și carbonatul de zinc) împreună cu aramă, se producea un metal galben care era bronzul.

Descoperirea acestui amestec s'a făcut prin întâmplare, tot astfel s'a întâmplat — cum spune tradiția sau poate legenda — cu descoperirea sticlei.

Niște neguțatori fenicieni, cari se întorceau din Africa cu o corabie încărcată cu sodă minerală, au fost siliți să se oprească într'un port, pe poalele muntelui Carmelo. După ce s'au coborât pe pământ, au aprins un foc mare pentru ca să-și facă de mâncare, iar căldările de fier, le-au așezat pe bucăți de sodă. Din pricina focului, sodă și nisipul s'au topit, și în cenușe au găsit sticlă.

Drebbel a descoperit proprietățile sărurilor de starim, după ce din întâmplare, pe masa sa care era acoperită cu o foaie de starim (cositor) s'a spart o sticlă cu un acid.

Insuși Roentgen, nu căuta defel Razele X, când le descoperi, ci dânsul făcea alte experiențe, și numai din întâmplare a văzut că unele plăci fotografice se întunecau, și căutând să explice acest fenomen a ajuns la descoperirea razelor X.

Pitești, Sept. 1912.

SPORT.

Cursa iachetelor dela Viena la Orșova.

Băjbând se despart valurile Dunării și din geana orizontului se apropie câtră sud una dintre cele mai frumoase grupe de iachte cari au întreprins vre-odată o asemenea ilustră călătorie. Societatea vieneză aranjează chiar în zilele de față o cursă de iachte fluviale cu participarea Germaniei, Suediei și Austriei, cari au numit și evulificat la această tură 18 iachte de cele mai gingașe și pline de iuteală, elegante și confortabile. La acest sport de încântătoare frumusețe au pornit o seamă de oameni pasionați din tustrele țări precum și o cunună vicioasă de dame. Prima zi s'a purces distanța dela Viena până la Pressburg pornind grupa între aclamările pasionate ale miilor de venezi cari s'au înșirat cu interesul caracteristic pe ambii țărmuri ai canalului din Viena. A doua zi s'a parcurs distanța dela Pressburg la Pesta, azi au luat start până la Baja, mâne până la Neoplanta, apoi la Panciova în fine vor face cale maiestoașă dela Baziaș la Orșova, cursăcută în lumea mare ca una dintre cele mai frumoase alvii de riu, și cu aceasta cursa este isprăvită.

Intre iachte se află și vestita lantriță „Benz I” care a câștigat și până acum o sumedenie de premii în cursele mondiale, având o iuteală de 50—60 kilometri pe oră (ca un tren accelerat). Lantrița e filigramă, lungă, cu motor puternic și

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOBOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(145) — Urmas —

Nu ești tu așa făcută, o Rusie, o prea iubita mea țară? nu te simți tu răpită spre necunoscut ca năvolnica troika, pe care nimic n'ar putea-o ajunge? Sub tine drumul e numai fum, podurile gem, tună; totul este întrecut, lăsat în urmă debordat. Observatorul se oprește, isbit de această minune dumnezeiască. Nu-i fulgerul? Nu-i tunetul slobozit din cer? Ce însemnează mișcarea aceasta, motiv de veșnică groază? Ce forță misterioasă, neapreciabilă ascund oare acești fugari necunoscuți lumii? Ah! telegari, telegari rusești; ce fugari sunteți voi, în adevăr! Sunt oare coamele voastre azilul vătejurilor? Este oare o ureche atentă care să freacă la fiecare din fibrele voastre?... Dar ei au auzit de sus un cântec cunoscut; cele trei piepăre de bronz s'au întins, douăsprezece picioare neruvoase au plecat deodată cu același avânt, aproape fără a atinge pământul cu repede lor copită; trei telegari l-au metamorfozat sub ochii noștri în trei paralele ușoare cari fug confundate în-

tr'o trăsătură prin atmosfera turburată. Ea fuge, troika, ea zboară fulgerătoare de duhul lui Dumnezeu...

O Rusie, Rusie! unde alergi tu? spune, răspunde-mi!... Ea nu răspunde. Clopotnița răsună de un sunet supranatural; aerul spintecat, zdrobit hueste, se învârteste, scapă în curente bogate; tot ce e pe pământ e străbătut în sbor... și se văd dându-se înlături și lăsându-și trecere, popoare, regate și împărății.

(Sfârșitul cantului al XI-lea).

CANTUL XII.

Tentetnikof.

Cicikof intra într'un ținut admirabil: el înaintea spre punctul unde se descopere un sat foarte mare dominat de turnul aurit al bisericii și de acoperișele cu foisor și de anticile locuințe boierești. — Portretul proprietarului după diferitele mărturisiri ale vecinilor săi. — Aceasta-i o ființă umană care fumează. — Anturajul lui imediat. — Numele lui: Andrei Tentetnikof. — Expunerea, aproape de dl Andrei, a tuturor ideilor autorului asupra serviciului public, și asupra saloanelor și asupra ce trebuie să aibă în vedere un boier, care, degustat de lume, se retrage la moșia lui. — Scenele instalațiunii unui boier pe moșia lui. — Dl Andrei amoretat. — Vieța e ca și suspendată pe întreg domeniul din pricina stării în care se află în urma unei învrăjbi cu tatăl prietenei sale. — Cicikof vrea să recunoască nobila ospitalitate pe care o primește dela excelentul d. Andrei mergând, aproape fără voia gazdei sale, să facă în chip diplomatic câteva vizite generalului Betrief și, cu ocazia aceasta, frumoasei Iulia, fata lui. — Dl Tentetnikof pune o trăsătură la dispoziția eroului nostru ca să-și implinească fantezia lui, cu condiția ca ceace va zice și va face să nu aibă deloc aerul unei supuneri față de un om care, pentru singurul lui drept de a purta ipoteți de

oifer superior își permite, uneori să tutuiască fără nici un rost pe vecini și oameni de cunoștință.

De ce să înfățișem oare mereu sărăcia și mizeriile și imperfecțiunile vieții noastre, locuitorii colțurilor obscure ale țării noastre?

Ce să facă totuși, dacă asta-i vocațiunea autorului; dacă el însuși, bine condus și suferind de propria sa infinitate, nu mai are puterea să gândească decât la infirmitățile altuia, de a zugrăvi altceva decât imperfecțiunile și mizeriile vieții noastre și dacă, lăsând marilor orașe grațioase și virtuțile lor, el nu știe să înfățișeze decât pe oamenii din cantoanele îndepărtate ale imperiului?

Nici un mijloc de a scăpa de asta! Și iată că din nou recădem în singurătățile și în colțurile provinciilor noastre.

Dar ce singurătăți și ce colțuri! Aceea ce ni-se oferă nouă în clipa asta e un nesfârșit lanț de movile comparabile cu gigantice ziduri crestate mergând sinuoase să-și proiecteze umbra lor tăiată în zigzaguri pe un spațiu de mai multe sute de kilometri. Munții aceștia se ridică măreț dealungul unor câmpii fără sfârșit, când perpendiculari cu pisc ca niște ziduri de calcar argiloase, bălțate, dungate, săpate de țâșniri vii de apă pură, de crăpături; când rotunjiți în dălmuri ierboase, acoperite, ca de o lână de miel, de luierul viu și des al copacilor doborâți; când însfârșit fugind ca întunecoase bungete scăpate ca prin minune de devastările seurei. (Va urma.)

când este în plin avânt ai impresia că alunecă pe ape imprăștiind din cale-i în stânga și în dreapta două puternice aripi de vopii și stropi. Se ține ca sigur că această luntriță va duce premiul oferit de orașul Viena deși tobeuie să plece în fiecare zi cu trei ore mai târziu ca celelalte iahte cari pleacă iarăși în intervale de câte jumătate de oră după cum au fost aflate anterior de mai capace la înțelea sau mai greoaie. Altă categorie de iahte sunt acelea în cari călătoresc damele, — iahte de acestea sunt vre-o opt — în cari este adus tot confortul unui salon cu divane, mese, cabine și terase. E caracteristică acestei curse fluviale veselia pasiunii sportive, și erau mulți, cari urmându-le cu un oarecare dor de participare pe acești vioi reprezentanți ai acestei mentalități, cuprinși de farmecul curios al muzicii imprăștiată de picurul de apă ce sare vehement dinaintea vâhiclei și se asociază în armonii.

De-a fuga în jurul Parisului.

Săptămâna trecută s'a aranjat în jurul Parisului o grandioasă cursă de fugă în lungime de peste 42 kilometri cu participarea foarte numeroasă a atleticienilor cari au venit special ca să câștige acest trofeu clasic al sportului de fugă pe distanță marathonică. Din 203 participanți a ieșit învingător americanul Hans Hohner, parcurend această distanță în 2 ore 43 minute, ceea ce înseamnă un nou record mondial pe distanța marathonică; după dânsul au fost plasați pe următoarele locuri cinei Francezi și un Italian.

ECONOMIE.

Situațiunea agricolă.

(Recolta și starea sămănăturilor).

Ministrul de agricultură ungar prețuește astăzi cele patru sorte de bucate mai însemnate și întregeste datele referitoare la porumb și cartofi precum urmează:

	prețuirea de azi	prețuirea ant.	anul 111
	milioane măști metrice.		
grâu	46.65	46.—	47.63
săcară	13.64	13.51	12.79
orz	15.19	14.63	15.88
ovăs	11.51	11.60	13.08
porumb	48.61	51.05	34.81
cartofi	52.57.	53.77	43.97

Din raportul ministerial oficial extragem următoarele:

Dela 20—31 August precum și în primele zile ale lui Septembrie timpul a fost schimbăcios, în-deosebi ploios și relativ prea recoros. Mai multe ploi au fost în Ardeal, apoi în părțile nord-ostice și nord-vestice ale țării, precum și în sudul ținutului de peste Dunăre. Timpul ploios a cauzat mari pagube economilor, nu numai prin aceea, că, în urma ploilor prea abundante multe râuri și pâraie de munte au exundat și înecat câmpuri întregi de bucate (mai ales în Ardeal) ci și prin aceea, că astfel s'a împedecat mult strângerea bucatelor de pe câmp sau cel puțin le-a micșorat și le-a alterat calitatea. În fine a mai păgubit acest timp pe economi și prin aceea, că a întârziat prea mult sau a făcut chiar imposibilă efectuarea anumitor sămănături de toamnă, cari sunt obicinuite a se face după porumb și cartofi. — Și imblătitul (treeratul) bucatelor a suferit mare întârziere în urma ploilor aproape necontenite din zilele ultime și (mai ales la moșii mai mari) bucatele adunate în stoguri pentru treerat au cunoscut și s'au stricat astfel în mare parte. — Te uși în cele mai multe părți ale țării imblătiturile făcute corespund așteptărilor anterioare, ba pe alocurea și întrec aceste așteptări. Față cu anul trecut recolta acestui an — cu excepțiunea ovăsului — poate fi multămitoare și corespunzătoare.

Imblătitul grâului s'a terminat peste tot locul în țară la economii de pământ mai mici și numai în-locurile la moșii mai mari este în curgere. Rezultatele cantitativ sunt — putem zice — în general satisfăcătoare, dar în ce privește calitatea lasă de dorit, ceea-ce e și explicabil deoparte prin seceta din Iulie, de altă parte prin ploile prea multe din timpul ultim. Recolta de paie este

în general bună. Din teritorul sămănat cu grâu de 7,278.535 jug. cat. s'au secerat oca 6,053.100 jugăre, ceea-ce cu media stabilită pe baza rapoartelor oficiale de 7.71 m. m. pro jugăr ar da o recoltă generală de grâu de cca 46,658.000 m. metrice.

Săcară în ținuturile mai înalte și mai deluroase încă nu s'a secerat peste tot locul, dar e în curgere. La aceasta a împedecat-o timpul ploios. Rezultatele imblătitului sunt ca și la grâu. Mai slabă ca calitate și mai bună ca cantitate față cu așteptările anterioare.

Paie de secară sunt multe. — De pe teritorul de 1,940.000 jug. cat. semănat cu săcară se vor recolta — socotit cu media de 7.03 m. m. la jugăr — în total cca 13,644.000 m. m. față cu 12,790.000 măști m. din anul trecut.

Imblătitul orzului, în parte e terminat, în parte însă acum e în curgere. Cu excepțiunea comitatelor transilvănene rezultatele în ce privește cantitatea satisfăcătoare, calitatea lasă însă peste tot locul de dorit. Orz alb de bere în general e foarte rar. De pe circa 1,851.000 jug. cat. s'au secerat, cu media stabilită pe baza datelor diferiților raportori agricoli și a inspectoratelor agricole, de 8.21 m. m. la jugăr, 15,195.000 măști metrice de orz. În anul trecut 1,924.000 jug. au dat o recoltă de 16,023.000 m. m.

Ovăsul încă s'a cam trierat prin cele mai multe locuri și numai prin părțile mai muntoase ale țării și pe țărmul stâng al Dunării mai este încă în curgere. Rezultatul mijlociu. Teritorul semănat cu ovăs și ajuns la secere a fost de 1,749.000 jug. cari cu media de 6.58 m. m. la jugăr, dau o recoltă de cca 11,515.000 măști metrice de ovăs, față cu 13,014.000 m. m. la un teritoriu de 1,866.000 jug. din anul trecut.

După raportul biroului statistic din Agram, în Croația și Slavonia se așteaptă resp. s'a realizat următoarea recoltă:

	jugăre	cu media de	m. metrice
grâu	586.749	6.08	4,043.000.—
săcară	115.840	5.5	641.144.—
orz	110.142	5.0	613.066.—
ovăs	168.310	5.40	930.574.—

Porumbul s'a desvoltat bine aproape peste tot locul în țară. Cocenii sunt înalți și tulele frumoase. Furtuniile au cauzat pe ici, pe colea pagube destul de însemnate. — Porumbul promite o recoltă bogată, dar în urma timpului acestuia prea umed și relativ răcoros sau chiar rece, e mare teama, că nu se va coace peste tot locul. Teritorul, care se găsește azi sămănat cu porumb se poate evalua la cca 4,300.000 jug. cari cu media de 11.20 pro jugăr ar da o recoltă generală de cca 48,615.000 măști metrice, sau mai puțin cu 2,442.000 față cu prețuirea oficială din 19 August crt., ceea-ce se explică prin timpul acesta nefavorabil din urmă. În anul trecut de pe teritorul de 4,280.000 s'au recoltat de abia cca 34,907.000 măști metrice de porumb.

Sortele timpurii de cartofi acum se scot, dar aceste lucrări sunt mult împedecate de timpul acesta ploios. Ploile prea multe din urmă încep a fi păgubitoare și pentru sortele mai târzii, împedecându-le coacerea. Pe alocurea cartofii încep a putrezi în pământ în urma prea multei umezeli. Se așteaptă o recoltă mijlocie. De pe un teritoriu de cca 1,079.000 jug. ce se găsește azi sămănat cu cartofi, se speră o recoltă de 48.20 m. m. la jugăr sau în total rotund 52,014.000 măști metrice de cartofi. — În anul trecut 1,078.000 jug. au dat 44,370.000 măști metrice, deci cu 7,640.000 mai puțin față de anul acesta.

Răpăta de toamnă acum a început a se sămăna. Timpul este favorabil. Cea sămănată mai înainte a răsărit frumos. Legumăriilor le-au făcut mult bine ploile din timpul acesta, dar răcirea temperaturii împedecă coacerea. Varza e frumoasă, deși pe alocurea umezeala prea mare începe să-i strice. Napii de zahăr sunt foarte frumoși și promit o recoltă excelentă acolo, unde n'au ajuns sub apă în urma inundărilor; numai cât timpul recoros le întârzie coacerea, iar umezeala prea multă de acum, dacă va mai ținea, le alterează conținutul de zahăr. Napii de nutreț încă sunt frumoși, și recolta lor pe alocurea s'a și început.

Nutrețurilor de tot felul le-a priit ploile acestea multe și lucerna d. e. s'a cosit deja a patra oră și în astfel de locuri, în cari de regulă în alți ani numai de trei ori se cosea. — Năcazul este că nutrețurile din timpul acesta nu se

pot usca, din cauza ploilor prea multe și a timpului rece. Pășunile sunt verzi și oferă vitelor nutreț destul. Prin Ardeal mai ales, multe locuri de pășune au fost inundate și astfel făcute imposibile de folosit în anul acesta. La munte încă sunt slabe pășunile din cauza timpului prea rece. Prospecele recoltei de poame scad tot mai mult.

Viile în general ar suporta destul de bine umezeala aceasta, dar deoparte timpul recoros le împedecă coacerea, de altă parte peronospora ia întinderi tot mai mari, se înțelege, mai ales pe acolo unde nu s'au folosit din vreme mijloace contra acestei boale. Recolta de struguri diferă după cercuri și ținuturi, în general însă se poate afirma, că va fi numai mijlocie și submijlocie, timpul cel rece împedecând coacerea strugurilor. *Revista Economică.*

Bibliografie

A apărut:

Noua Revistă Română de sub direcțiunea dlui C. Rădulescu-Motru. Noutăți: Noile proiecte ale guvernului Maiorescu. — Legiferarea activității economice comunale. Actuale: Tarul Ferdinand — Odiseiul bulgar. Critică: I. Netzer: „Scrisorile” dlui Brătescu-Voineschi. Culturale: O. Tafrali: Campania în favoarea clasicismului în Franța. Literatură: Adrian Maniu: Răsboiul — Scrisoarea unuia ce nu s'a sinucis. Emil Isac: Cuvinte frumoase despre o femeie. — La pod stătea femeia. Alex. Stamatiad: Din Horațiu: Ad Leuconem. D. Iacobescu: Tristetea lunii (după Baudelaire, versuri). Edgar Allan Poe: Elenei (trad. Adrian Maniu). Villiers de l'Isle-Adam: Sora Natalia (trad. N. Davidescu). Știință: St. Procopiu: Factorii unei legi științifice. Insemnări: Aniversarea filosofului Conta. — Compania dramatică Mărioara Voiculescu. — „Nașii” mizeriei românești din Basarabia. Revista revistelor: Convorbiri Literare. — Săptămâna politică și culturală. — Ramuri. — Revue Bleue. Memento.

Teodor Crivetz: *Bătălia dela Racova din Ianuar 1475.* (Cu o hartă enexă, a Cor. 2.50 + 10 fil. porto.

Bibl. Flacăra Nr. 10 *Iubirile lui Napoleon.* 80 fil + 10 fil. porto.

Bibl. Flacăra Nr. 11. *O curtezană pe tron. Ecaterina cea mare.* 80 fil. + 5 fil. porto.

De vânzare la *Librăria „Tribuna”* din Arad.

Revista literară „*Ramuri*” Nr. 13, cu următorul sumar: C. Ș. Făgețel. — Agonia Criticii? M. Săulescu. — Civilizația (poezie). I. Chiru-Nanov. — Răduțu. V. Stoica. — Catren (poezie). I. N. Părvulescu. — Mi-e dor (poezie). V. Stoica. — Studenții români din Ardeal. I. Stătescu-Naia. — Stânca (poezie). E. Decusară. — Prima clinică. I. M. Marinescu. — Destăinuire (poezie). Cronică. — C. Ș. F. Bibliografii. Craiova. Editura tipografiei „*Ramuri*”.

POȘTA REDACȚIEI

Leandru. Articolul reclamat nu se mai găsește.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Iacob Manoil, Topârcea. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Septembrie 1912.

Dr. Ioan Popovici, Comlăus. Am primit 14 coroane abonament până la finea anului curent.

Victor Criples, Lelău. Mai 1 cor. aveți de plătit în abonament pe 1912.

Aug. Folea, Bozaș. Am primit 15 cor. abonament până la 30 Noemvrie 1912.

P. Moys de F., Soho-lol. Am primit 7 cor. abonament până la 31 Octomvrie 1912.

Gheorghe Lungu, Dobrița. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului curent. Adresa cerută e Laura Ranta, Kolozsvár, Ferencz József ut 59.

Gavril Iovan, Săbölöi. Am primit 10 cor. abonament până la finea anului curent.

Romul Pulca, Szászkezd. Am primit 28 cor. abonament până la 30 Septembrie 1912.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

„TIMIȘIANA”, Institut de credit și economii Timișoara.

Concurs.

„TIMIȘIANA” institut de credit și economii în Timișoara publică concurs pentru ocuparea unui post de servitor, dotat cu salar de Cor. 70 lunar.

Postul se va ocupa la 1 Octombrie a. c. (Ti 431—1)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicarea momentană în cancelaria subscrisului
Dr. Iustin Petruțiu, adv.
(Pe 337) Chișineu (Kisjenő).

un candidat de avocat

cu praxă află aplicare în cancelaria subscrisului delă 1 Octombrie 1912.

Bo 395—3

Dr. Victor Bontescu
advocat Hátszeg.**Manuale folosite și noi**

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și reevizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui
Dr. Nestor Opresan,
(O 300—6) Nagyszentmiklós.

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria subscrisului
Dr. Emil Selariu,
advocat, Hátszeg.

Caut pentru băieții mei de 5 și 7 ani

o bună

în etate de 20—30 ani care vorbește bine limba germană.

Rog oferte cât mai curând.

(Ba 430—3)

Dr. Titu Babeș,
Budapesta, V., Erzsébet-tér 18.**Un candidat de avocat**

cu praxă află aplicare cu 1 Octombrie sau și mai tute în cancelaria advocațională a lui
Dr. Octavian Cernea,
(Ce 372—10) advocat, Zernest.

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame din Arad și provincie, că mi-au sosit noutățile de pălării de toamnă și iarnă, pe care le vând cu prețuri foarte ieftine. Magazin permanent de pălării de doliu. Execut totfelul de transformări de pălării, în timp scurt, cu prețuri foarte ieftine.

Roagă binevoitorul sprijin :

(A 308—10)

Amtmann M.
Arad, str. Zrinyi.

(Ba 116—280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

WEISZ
RÓZAsalon de pălării pentru dame,
Arad, str. Deák Ferenc 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că m'am reîn-tors din călătoria mea făcută la Viena, de unde mi-am asortat salonul cu cele mai noi

modeluri de pălării pentru
dame, — velour și plisă.Pălării de doliu și transformări se execută în 24 ore.
(Ve 408—10)Cele mai fine și mai elegante haine
pentru bărbați și copii,cel mai potrivit și cel mai ieftin izvor de
cumpărare pentru orice îmbrăcăminte se
află la**MOSKOVITZ ZS.**ARAD, (edificiul Teatrului)
unde e asortiment bogat și cel mai
bun croi.

Atrag atențiunea binevoitoare a P. T. preoți, precum și a d-nilor teologi și pedagogi asupra îmbrăcămintelor „SAGUNA” făcut de mine, ce se poate cumpăra exclusiv numai la mine, precum și redingote și veste preoțești.

Orice îmbrăcăminte cumpărată dela mine, se străformă după măsura corpului fără nici o plată.

Telefon nr. pentru oraș și comitat: 534. Intrebuintarea telefonului pentru P. T. public e gratuită.

Comande din provincie se efoptuesc momentan.

(Mo 344—4)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abateră dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ei din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și
:: :: nu se frâng. :: ::

Lucrări în aur și platină executăm
pe lângă prețurile cele mai moderate.med. BERTALAN KURZER și
ERNŐ VIDOR de Márfta.

(Ku 154—80)

Kratochvill Ágostonturnătorie de lucrări de artă și firmă
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).Table de firmă vărsate din bronz
și zinc
pentru oficii, medici, avocați, ingi-
neri, arhitecți, execută frumos și
modern. Cea mai mare fabrică în
bransa aceasta în Ungaria.

Prețuri de fabrică.

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici
execută fără conturbarea lucrului fabricii**Gussenbauer L. și fiul**

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

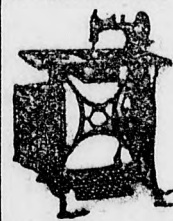

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construește pereți pentru cazane, cup-toare pentru orice ram industrial și totfelul de turle pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în pereți locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 eioruri ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabrici, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilu-
strat se trimitte gratis.

(Gn 339—15)

(Ka 31—52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikshajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soi 110 K., cu luntre sofundătoare (stlyeszós karikshajós) — centralbobin fără sunet, artistice lucrate, un adevărat decor pentru casă cu
130 eor. precum și biciclete cu 104 eor.
pe lângă garanție de 5 ani — liferează :

KRAUSZ HENRIK

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Revânzătorilor le dau rabat. — Cata-
log la cerere trimitte gratis și franco.

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Aiba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de oțel și maiolică, siguro de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.* — Pregătește, reparaază și clădește *căminuri și vetre de fier.* Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

KI 122-60

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaerghiu-optic

DÉS-FÖTÉR

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de *ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel.* Articuli de argint de China Bernadorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ocheșari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophone și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. S r.

Prețuri moderate

vicin conștiincios (Ma 182-30)

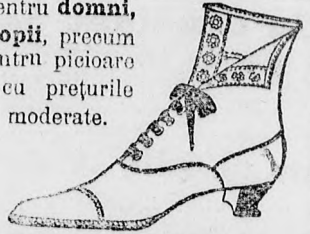
Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped

Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de *ghete pentru domni, dame și copii, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.*

(Mo 138-30)

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.

(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de a curăți chimic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în culori închise.

(Lu 15-60)

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

(Ku 39-60) SZATMÁR,

casa-Lévay, vis-à-vis de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de *cuțite, ca cuțite pentru cășapie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.*

La trimiterea a 6 brice barbierilor socotesc taxa sumai pentru 5.

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbele și plane încordează și reparaază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR

măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de plane

DÉVA Kun-Kocsárd-u. Incordări de plane la dorință execut și în provincie.

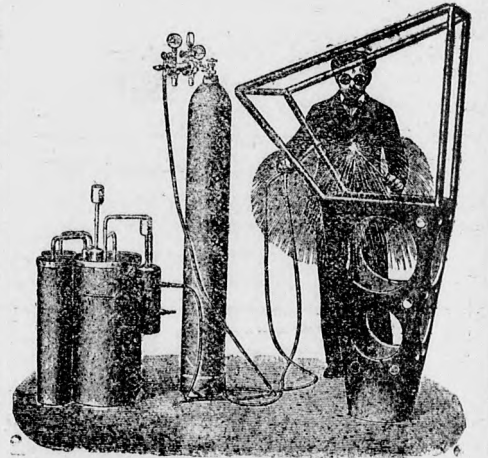
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám. Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu! Pistolul cu pocnaște! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 139-120)

In atențiunea dlor vânători!

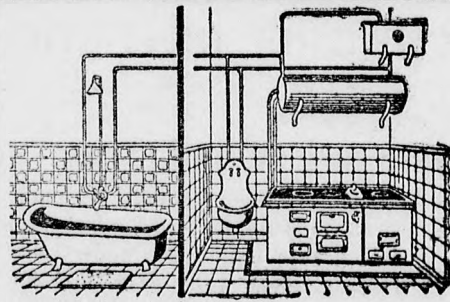
Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odărilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

bransa mea, în mod ineccepționabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

preparator și fabricant de instrumente de fizică. Szeged, Petőfi-sugarut nr. 55.

Va 286-30

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: *porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte* după desen sau după planul propriu; *cuptoare și cazane, montări și transmisiuni* pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de *closete* pentru canalele din oraș. Instalări de *băi, apaducte și canalizări.* Depozit de *fântâni* de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. *Closete patent* scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de *instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe.* Vânzare de *cazane de aramă și țincutre.* — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Premiate cu medalia de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articole de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanția.

NOUȚATE! Roate de tors cu motor. **NOUȚATE!**

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de toffelul de pipete, (trăgace) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine. K 123

I 192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii

Bistrița-Besztercze.

Execută toffelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit. — Reparează pe lângă garanția orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

KIKTA ISTVAN, atelier de pictură de sticlă.
 Budapest, VIII. Koszoru-u. 17

Imi iau îndrăzneala a atrage atențiunea on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
 Ca specialist fac geamuri de biserică, verande și sufragerii.
 Mai departe pimbuit de artă, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în bransa aceasta

Ki 41-

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,
 VI., PALOTAI-UT 15-11.

Linii funiculare, șghia-buri de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânhii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

(La 40-30)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre

Urmașul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și înălțitoare de masă, matrațe de fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrică mea ofer garanția.

La 118 30

Leitner Sándor mechanic și electrotehnice

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramofone și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea sonerilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56-30)

(Ma 131-60)

Mandler János

intreprindere de beton, platră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare toffelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de platră artificială, pereți, conuni „Rabitz“, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vălaie executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriază de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
 Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.
 Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.

Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat.

Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc.

Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

(Le 29-100)

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

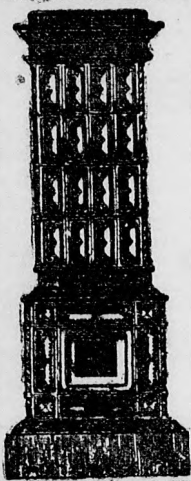
Postavuri de re-
verenzi, brâuri,
preoțești, roșii, vâ-
: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă

în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parche-
turi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :

(Ja 329-20)

Pregătesc

(Ma 146-30)

cupatoare de teracotă,
căminuri, vase, glas-
tre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc
și repararea cupatoarelor vechi și în pro-
vincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

Recomandate de către cel mai renumiți medic

Bandaje

picioare artificiale, corsete,
legătoare pentru pânțee, iri-
gatoare, stropitoare, suspen-
zorli, îndreptătoare, ciorapi
de gumă, vată (bumbac), legă-
toare și articlii pentru bolnavi
precum și cele mai excelente pre-
zervative franceze pentru femei și
bărbați, se vând cu prețuri ief-
tine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea
Onor. public asupra
marelui meu maga-
zin de mașini și fa-
bricate americane,
ca cele mai bune și
renumite mașini de
săcerat și legat snopi
Plano, fabricatul cel
mai bun al lui Cormic
din America, mașini
de cosit nutreț și,
Garnituri compl. de
treerat cu aburi sau
motor. Uleiuri de
mașină și motoară,
curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și
pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Vu 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘIANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

CENTRALA: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

FILIALELE: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta, — Vinga.

Capital propriu 2,600.000 K Depuneri 5,500,000 K

TELEFON: Centrala, Direcțiunea nr. 510. — Contabilitatea nr. 1149. — Filiala Buziaș nr. 10.,
Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Deta nr. 26, Filiala Vinga nr. 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese fără nici o detragerere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 coroane, după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ. —

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ea asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiții de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite ori când în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ÁBAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mecanic

Biserica-abă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg“)

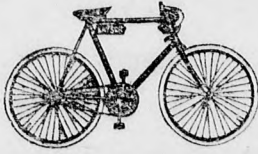
Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de mașini de cusut pentru case precum și pentru ateliere; mașini de cusut speciale pentru blanări, mănușeri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicul-Premier. Kayser etc. Garnituri pentru biciclete, clopoțele, lampe, cornete, ținător de săbii, pompe în totă mărimea, etc. etc.

GRAMOFOANE;

Pathée cu marca „Engel“ Automate statif.

„HIS MASTER'S VOICE”
TRADE MARK.**PLĂCI**

Pentru gramofone în orice limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plătire în bani gata și'n rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi.

Garantă.

Executare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,
mecanic.

(Zo 209—)

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noui zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Li 19—52)

(Si 4—40)

Undese pot cumpăra cele mai bune și elegante **ploiere? numai**la fabrica **Gustav Schmidt,** în palatul **Bodenkredit**

SIBIIU Piața-mare

se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și

ploiere

pentru dame și bărbați

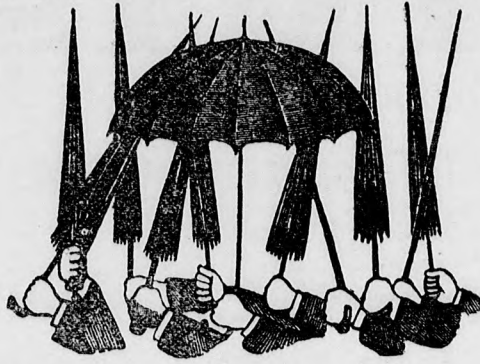
în executare perfectă și

estetică, de calitate cea

mai bună **cu pre-**

țurile cele

mai ieftine.

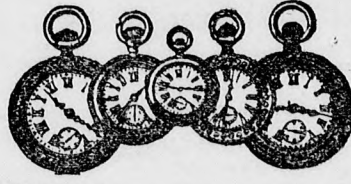
H. Miklós J.

(M 12—60)

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispargasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

CIASORNICE

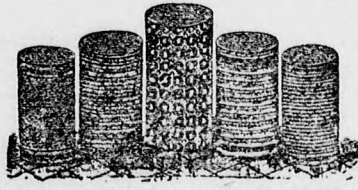
de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios. reparaturile se execută prompt și cu garanță.

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu serisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agenția principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de covo și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129—104)

